Pf 5047

FOLYÓIRAT CSOPORT
Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem Könyvtára

VILÁG PROLETÁRJAI, EGYESÜLJETEK!

KÖZGAZDÁSZ

A MARX KÁROLY KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM LAPJA

XXVI. ÉVFOLYAM, 18. SZÁM — ÁRA: 1,40 FORINT — 1984. NOVEMBER 22.

TDK

Az ipari kari TDK szervezetelméleti szekciójára a dolgozatok benyújtási határideje 1984. november 30. A TDK-ülés december 10-én 15 órakor lesz.

Ipari üzemszervezési tanszék

Meghalt Csizmadia Ernő

1924–1984

1945-ben, az ország felszabadításakor a felnőtté érő ifjú nemzedék tagja. Felismeri az új világ felépítésének lehetőségeit és a dolgozók számára soha nem látott ígéretét. Az MKP hívó szavára a szocializmus építőinek sorába lépett, s alkotó tevékenységben utolsó leheletéig derekasan állta a többször is változó, de mindig felelősségteljes posztját. Megdöbbenéssel vettük hírül, amikor hirtelen beállt rosszuléte miatt szinte a szó szoros értelmében a munkából szállították kórházba. Mély fájdalommal vettük tudomásul, hogy a kór, amely erős szervezetét megtámadta s megtörte, gyógyíthatatlan.

Nagy íven mozgó életpályája egyetemünkön kezdődött és zárult is le. Cselekvően vesz részt az önálló marxista közgazdasági egyetem szervezésében, amely 1948. szeptemberében nyitotta meg kapuit. Az egyetem hallgatója, az agrárgazdaságtani tanszék demonstrátora, az akkori egyetemi ifjúsági szervezetnek, a MEFESZ-nek titkára és a Kossuth Közgazdász Kollégium igazgatója. 1950-ben, amikor az egyetemen tanulmányait befejezi, élethivatásul az egyetemi oktatást és a hozzá szervesen kapcsolódó tudomány művelését választja az agrárpolitika s az agrárközgazdaságtan területén. Egész életén át tanul, tanulmányoz és tanít. Ezekkel nem hagy fel akkor sem, amikor történetesen nem egyetemi dolgozó. Egyetemünk agrárközgazdaságtani tanszékén kezd mint tanársegéd. Egy év sem telik el, áthelyezik a Gödöllői Agrártudományi Egyetemre, ahol előbb mint adjunktus, később mint docens vesz részt a marxista agrárgazdaságtani tanszék kiépítésében s tananyagainak kidolgozásában. Egyetemünkön kapja 1964-ben egyetemi tanári kinevezését. 1968 és '70 között tudományos rektorhelyettes, 1975-től az agrárközgazdasági tanszék egyetemi tanára, 1977-től 1979-ig az ipari kar dékánja, majd 1979-től, bekövetkezett haláláig egyetemünk rektora. Dolgozott a Társadalmi Szemle szerkesztőségében, az MSZMP KB agitációs és propaganda osztályán is. Éveken át a Minisztertanács titkárságának főosztályvezetője, majd több mint 3 éven át az MSZMP KB gazdaságpolitikai osztályának helyettes vezetője. Ezeken a posztokon közvetlenül részt vesz az agrár-ipari szféra, s kiváltképp pedig a mezőgazdaság irányításában s fejlődésük útjai egyengetésében.

Munkásságának fő tartama a szocialista mezőgazdaság és az élelmiszer-gazdaság szüntelen tanulmányozása, fejlődésének, szocialista viszonyai kiépülésének tudományos feldolgozása. 1953-tól folyvást jelennek meg cikkei, évente több — rendszerint 4-5 is — amelyekben újból s újból az éppen eleven megvalósításban lévő feladatok, aktuális tennivalók megoldását, a megvalósításban felmerülő akadályok elhárítását vázolja a mezőgazdasági szervezés, a termelőszövetkezetek és állami gazdaságok, valamint nem utolsósorban a kistermelők számára is. Egy-egy fejlődési szakasz átfogó jellemzését, eredményeinek és hiányosságainak összegzését a könyvek sorában adja meg. Íme néhány: „Két út — két világ", „A gazdasági mechanizmus reformja és a mezőgazdaság", „A magyar mezőgazdaság", „Gazdasági koncepciónk és az élelmiszergazdaság", „Szövetkezetpolitikai kérdések", „Élelmiszergazdaságunk a hatékonyabb gazdálkodás útján", „Bevezetés az élelmiszer-gazdaságtanba", „A mezőgazdaság az ágazati kapcsolatok rendszerében", „Vállalati gazdálkodás és gazdaságirányítás a mezőgazdaságban" s nem is olyan rég jelent meg „Az MSZMP agrárpolitikája a magyar mezőgazdaságban". Ez a puszta felsorolás is tükrözi a fáradhatatlanul végzett s eredményekben felettébb gazdag tudományos munkát.

Tanulmányai s művei az MSZMP politikájának jegyében fogadtak. Mindenekelőtt az agrár- és szövetkezeti politika alapján veti fel s oldja meg az élelmiszergazdaság gazdálkodási kérdéseit. Ebben az vezérli, hogy legyen helyes politikai célkitűzés, s az maradéktalanul meg is valósuljon. Csizmadia Ernő műveivel nagy-nagy tudományos örökséget hagyott ránk. Ezekből nyomon követhető a mezőgazdaság szocialista átalakításának, mint a szocializmus építése egyik legfőbb feladata megoldásának menete, a parasztság anyagi és kulturális helyzetének gyökeres javulása, valamint az egész társadalom számára annyira fontos bőséges élelmiszerellátás megvalósulása is. A tudományos eredményei alapján 1960-ban a kandidátusi, 1969-ben pedig az akadémiai doktori fokozatot nyeri el. 1973-ban a Magyar Tudományos Akadémia levelező, 1979-ben, pedig rendes tagjává választják.

Csizmadia Ernő egyetemünk rektora végleg eltávozott közülünk. Nemcsak az agrárközgazdász, hanem az egész társadalom elismert és tisztelt tudósa. Mindig vidám természetéért és segítőkész magatartásáért mindenütt szerették. Munkái az utókorban is tanúsítják alkotóerejét, nagy-nagy akaraterejét és munkakészségét. Művei tanításával, s tanulmányozásával emlékét megőrizzük.

Dr. Vági Ferenc

Oktatás- és tudománypolitikai bizottsági ülés

A törvénytervezet

Az egyetemi pártbizottság oktatás- és tudománypolitikai bizottsága ülést tartott november 12-én a tanácsteremben. *Kerékgyártó Györgyné*, az OTB vezetője ismertette a napirendi pontokat: oktatók hallgatói véleményezése, az oktatási törvény tervezetének megvitatása, folyó félévi feladatok.

Fejes Sándor hallgató elmondta, hogy a kérdőívek összesítése már megtörtént, sajnos jelenleg a számítógépes futtatással gondok vannak.

A hozzászóló tanárok mindegyike helyeselte a kezdeményezést, s elmondották, hogy a tanszékek igénylik a munkájukat segítő hallgatói visszajelzéseket.

Ugyanakkor *Jakab Miklós* (tud. szoc. tanszék) kifogásolta azt, hogy a kérdőív egyes kérdései között átfedés van. Ugyanazt a kérdéscsoportot nem lehet minden tárgynál feltenni, így tantárgy-specifikus kérdőívekre van szüség.

Megyeri Endre (ipargazd. tanszék) szerint a jelenlegi kérdőív kérdései alapján nem lehet használható adatokhoz jutni. A kérdések egy részének magára a hallgatóra, illetve a tárgyra kellene irányulni, s ne csak az előadó minősítéséről legyen szó. A kérdőív összeállítása dicséretreméltó, jelentős munka, de a továbbiakban jó lenne előtte szakembereket is megkérdezni (szociológusokat, pedagófusokat stb.).

Szuhay Miklós (ált. rektorhelyettes) javasolta, hogy a problematikus, hosszan tartó számítógépes feldolgozás helyett inkább csoportonként, manuálisan értékeljék a kérdőíveket.

Köves Pál (statisztika tanszék) véleménye szerint a korábbi évfolyamok aktívabb hallgatóinak vágyát a jelenlegiek inkább nehéz feladatnak tekintik. A hallgatói véleményezés ne helyettesítse, hanem egészítse ki a tanszéki értékelő munkát.

Vági Ferenc (agrárgazd. tanszék) megemlítette, hogy a gödöllői Agrártudományi Egyetemen is sor került hasonló hallgatói véleményezésre, ennek tapasztalatait is fel lehetne használni.

Csépai János (MSZI) elmondta, hogy a jelenlegi kutatási programnál a hallgatók bizonytalanságát érezte, viszont a jövőre nézve elmondta, ha van a hallgatóknak egy pontosan átgondolt terve arról, hogy tartalmilag és formailag mit akarnak, akkor ennek feldolgozása számítógéppel komplexebb és gyorsabb lenne. A program lefuttatását is vállalná az intézet.

Baricz Rezső (számvitel tanszék) is averzióját fejezte ki a jelenlegi kérdőívvel kapcsolatban, ugyanakkor, ha hasznosítható felmérésekről lenne szó, akkor ezeket rendszeresen kellene elvégezni.

Kerékgyártó Györgyné a hallgatók védelmében kifejtette, hogy a KISZ-bizottság kikötötte azt, hogy csak a szemináriumokról készít felmérést, a tárgyakról nem. A hallgatói anonimitás védelmé-

(Folytatás a 4. oldalon.)

Vizsgatapasztalatok

Gyenge a hallgatók beszéd- és íráskészsége

A közelmúltban tárgyalta meg a rektori tanács az elmúlt tanév második félévének vizsgatapasztalatait. A karok jelentése alapján készült összefoglalóból a következő kép bontakozik ki:

Nappali tagozat

A létszámalakulás főbb mutatóit tekintve az alábbi összehasonlítás jelzi a két időszak eltérését:

	1982/1983. 2. félév	1983/1984. 2. félév
vizsgára bocsátottak aránya:	99,0 %	98,3 %
a félévet a vizsgaidőszakban teljesítette:	93,1 %	88,2 %
a félévet a vizsgaidőszakon túl teljesítette:	4,18%	8,94%
együttesen:	97,28%	97,14%

Az adatok arra mutatnak rá, hogy a magasabb évfolyamra továbblépők aránya hasonló a két időszakban, ugyanakkor kétszeresére nőtt azok száma, akik a vizsgaidőszak befejezése után halasztott, illetve utóvizsga folytán tettek eleget vizsgakötelezettségeiknek. Itt célszerű kitérnünk az

elégtelen vizsgák

alakulására a bázisidőszakkal történő összevetés alapján.

	1982/1983.	1983/1984.
1 főre jutó vizsgák száma	0,58	0,55
összes elégtelen vizsga (az összes vizsga %-ában)	7,26%	6,93%
vizsgaidőszakban javított vizsga	89,9 %	74,6 %
összes javított vizsga	97,7 %	90,6 %

Az elégtelen vizsgák aránya a hallgatói létszámhoz némi csökkenést mutat, az összes vizsgaszámon belül is kevesebb az elégtelen vizsgák aránya. Ugyanakkor a vizsgaidőszak után letett vizsgák száma jelentősen növekedett, ami már a létszámalakulásnál is mutatkozott és jelentős csökkenést mutat az összes javított vizsga aránya is.

Az összevont mutatók mellett egyes kiemelt tárgyak átlagának áttekintése segítheti az összkép bemutatását.

Politikai gazdaságtanból az I. évfolyamon a múlt évben 3,15 volt az átlageredmény, ez évben 2,93. A másodévesek viszont jobb eredményt értek el: a nappali tagozaton 3,22 helyett 3,38 a tárgy átlaga; emellett az összegyetemi tantárgyi átlag is jobb lett (3,16-ról 3,21-re emelkedett). A tanszék jelzése szerint a vizsgákon néhány új elemet vezettek be, ami eredményesnek ítélhető, pl. vizsgahalasztás esetén ugyanahhoz a vizsgáztatóhoz került a hallgató, akihez eredetileg osztották be, utóvizsga esetén feltétlenül máshoz; vizsga előtt 2 nappal a vizsgáztató nevét és az általa tartott konzultáció időpontját a tanszéki hirdetőtáblán jelezték stb.

Matematikából mindkét évfolyam teljesítménye csökkent, a nappali tagozat eredménye az egyetemi átlag csökkenésénél is nagyobb mértékben gyengült. (Az I. évfolyamon 3,05 helyett 2,37; II. évfolyamon 3,14 helyett 3,11 lett az átlagos vizsgajegy.) Számítástechnikából viszont az I. évfolyam eredményesebbnek bizonyult: 3,07-ről 3,41-re emelkedett a tárgy átlaga. Nappali tagozaton az Általános statisztika, a Szakszámvitel és elemzés és a Közgazdasági elméletek története (IV. évfolyam) kivételével javuló eredmények mutathatók ki.

A vizsgafegyelemről elhangzott vélemények általában a korábbiakhoz hasonló megállapításokat tartalmazták az eddiginél több figyelmezetlenséget,

puskázási kísérletet

tapasztalt az MSZI; tömeges átjelentkezés, késés vagy a vizsgákról való távolmaradás a Gazdaságtörténet, Közg. elm. tört. és MSZI által kiírt vizsgákon fordult elő.

A kereskedelmi kar

megállapítja, hogy bizonyos vonatkozásban javult a hallgatók tudásszintje módszertani kérdésekben, vállalatirányítási és elméleti problémákban, az elméleti ismere-

(Folytatás a 2. oldalon.)

„Jó tanuló, jó sportoló" versenykiírás

Az egyetemi tanács, a KISZ-bizottság és a testnevelési tanszék idén is megrendezi a „Jó tanuló, jó sportoló" versenyt. A versenyen részt vehet az egyetem minden nappali tagozatos hallgatója, aki az adott tanév első és második félévi tanulmányi eredményével (az átlaguk számtani középértéke 3,5 vagy annál jobb) és elért legjobb sportteljesítményével a versenykiírás feltételeinek megfelel. A verseny győztese az a hallgató, aki a melléklet alapján a legmagasabb pontszámot éri el. Pontegyenlőség esetén az nyeri meg a versenyt, akinek jobb a tanulmányi eredménye.

Az egyéni verseny győztese egy évig védője a „Jó tanuló, jó sportoló" verseny örökös vándordíjának. Az 1—5. helyezett hallgatók tiszteletdíjban részesülnek, a 6—10. helyezettek emléklapot kapnak. A díjkiosztó a tárgyévet követő tanévnyitó ünnepélyen történik. Nevezni a testnevelési tanszéken beszerezhető nyomtatványon, december 31-ig lehet. A tavalyi végeredmény: 1. Berendi Zsuzsanna (IV. külgazd.), 2. Legeza Péter (tavaly végzett hallgató), 3. Csányi Andrea (III. külgazd.).

Orosz irodalmi kaleidoszkóp

NYELVI VERSENY

Az orosz tanszék 19-én tartotta Kaleidoszkóp nevű, hagyományos kétnyelvű műsoros délutánját. A rendezésben a szokásokhoz híven az MSZBT egyetemi szekciója segítette a szereplők és a szervezők munkáját. A műsort a tanszék állította össze Bereczky tanárnő vezényletével, és az egyetem, valamint a Külkereskedelmi Főiskola 38 hallgatója szereplésével. A telt ház előtt zajlott produkció 12 mai szovjet író és költő utóbbi időben megjelent műveiből és Rabindranath Tagore, valamint Nagy László egy-egy verséből szerkesztődött. A műsor kiindulópontja az emberi élet kulcskérdései, mint a hazaszeretet, a világ körülöttünk, barátság, szerelem, humanizmus voltak, de nem hiányzott a humor sem. Ennek megfelelően oszlottak a műsorszámok tematikus részekre.

Részlet a Hattyúk tavából, „tehetséges" balerinák előadásában

A műsor mottójául Tagore útmutató szavai szolgáltak, szelíd Bach-kísérettel, majd az elsősök léptek színpadra egy levélciklussal. Később a ma oly divatos kérdéskört, az emberi élet minőségét feszegető gondolatok kerültek felszínre — orosz nyelven. A világ felfedezéséről, az életről és a halálról vallott Jaan Kross és Csingiz Ajtmatov — ezúttal magyar tolmácsolásban. Ezután mindenki egy hamisítatlan párizsi, latin negyedbeli kávéházba képzelhette magát ahol kedélyes vodkázás közben folyt a beszélgetés humánumról, az irodalomról, a művészetek szerepéről három igen illusztris vendég között. „Személyesen" köszönthettük a színpadon Jevgenyij Jevtusenkót, Allen Basquet-t és Federico Fellinit. A rövid és igen vidám, oldott beszélgetést e híres személyek között a műsor leglíraibb része követte „Mondd, hogy szeretsz!" címmel. Az egyik legszebb emberi érzés, a vágyódás-vonzódás szólalt meg különböző, de egyformán élvezetes hangokon. Ez volt talán a nyelvi kifejezéseken túl is a legérthetőbb, lévén ez az érzelem, ezek a gesztusok minden nyelven hasonlóak.

E lírai betét után „oldódásként" a humorista szemével szemlélhettük a szerelmet, például milyen a traktorista szerelme, a Hemingway-stílusú szerelem. Érdekességként a jeleneteket klasszikus felfogásban játszották, ugyanis a női szerepeket is fiúk alakították. Csattanóként fellépett az elsőévesek fiú tánckara, akik rövid, de fergeteges iramú és sikerű részletet adtak elő Csajkovszkij Hattyúk tava című balettjéből, sajátos felfogásban és koreográfiában.

A műsor után került sor az orosz nyelvi verseny ünnepélyes eredményhirdetésére és értékelésére. A díjazottak: publicisztika: 1. nem adták ki; 2. Szűcs Judit (IV. közl.); 3. Wiltschkó Viktor (III. nemz.);

A szépirodalmi fordítási verseny II. helyezettje Deák Éva

4. Bödecs Barna (IV. közl.); szépirodalom: 1. Dudás Mihály (IV. nemz.); 2. Deák Éva (III. külgazd.); 3. Könyves-Tóth Ildikó (II. tervgazd.); 4. Martin Hajdú György (III. külgazd.); A nem hallgató pályázók közül különdíjat kapott Hajnal Erzsébet. Záróaktusként a tanszék egy rövid banketten köszönte meg a résztvevők munkáját.

-ng-

Vizsgatapasztalatok

Gyenge a hallgatók beszéd- és íráskészsége

(Folytatás az 1. oldalról.)

tek gyakorlati alkalmazásában. Ebben szerepet játszott a némiképp javuló tanulmányi munka, a tanszékek magasabb követelményeket támasztó igényessége, a javuló tananyagellátottság, a színvonalasabb és módszerekben gazdagodó oktató-nevelő munka, tanszéki konzultációs lehetőségek bővítése és annak igénybevétele.

A nyelvi oktatás terén az új, 8 órás oktatási szisztémában is jó eredmények születtek; az új képzési forma a Nyelvi Intézet tanszékeinek véleménye szerint bevált.

A pozitív tényezők között kiemeljük még, hogy a Szociológia másod-szakra jelentkezett 35 hallgató is eredményesen zárta a félévet, közülük 11 fő felkészültségét és tájékozottságát dicséri a tanszék. Általános vélemény, hogy a nagy előadások látogatottsága ebben a félévben sem javult.

A kiscsoportos oktatási formákban a hallgatók munkafegyelme megfelelőbbnek mondható. A tanszéki beszámolók szerint, főleg a teljes évfolyamot oktatók véleménye alapján a hallgatók nagy részéről az igénytelenség, jegyzetcentrikusság, a

felszínes tudás a jellemző.

Nem sokat javult a tanulmányi fegyelem az óralátogatások, a kapott feladatok időbeni teljesítése; az órákon való aktív részvétel területén.

Az ipari karon

évek óta nem születtek ilyen rossz eredmények agrárgazdaságtan szigorlaton. Átlagosan 25%-os volt a bukási arány. Az érintett hallgatóknak más tárgyakból is gyengék voltak az eredményei, és általában csökken a jó tanulmányi munka presztízse — a kar véleménye szerint.

Az álatalános karon

a jegymegajánlás nem hatott kellőképpen (pl. a pénzügy tanszék a Vállalati pénzügyek című tárgyból egyetlen hallgatónak tudott jegyet megajánlani).

A politikai gazdaságtan felveti, hogy az évfolyamdolgozatok íratásának rendszerét mielőbb felül kell vizsgálni. Visszatérő problémaként jelentkezik a hallgatók gyenge beszéd- és íráskészsége;

nyelvhelyességi hibák

is számottevően tapasztalhatók. A vizsgadolgozatokban, zárthelyi dolgozatokban gyakori az olvashatatlan, rendezetlen, a számításokban és módszertani megoldásokban a precizitást nélkülöző dolgozat. A közgazdasági terminológiák, fogalmak értelmezése, összefüggések ismerete nem kielégítő, a hallgatók szintetizáló készsége általában gyenge.

Esti levelező tagozaton

a félévet a rendes vizsgaidőszakban teljesítők részaránya kisebb volt a beszámolási időszakban, kevéssel csökkent a vizsgaidőszakon túl levizsgázottak aránya is, így végeredményben kevesebben zárták sikeresen az évet az esti-levelező tagozaton is.

Az összes vizsgán belül némi növekedést mutat az elégtelen osztályzatok részaránya, több a javított vizsga, mint az egy évvel korábbi kimutatásban, ebből viszont kevesebb teljesült a vizsgaidőszakon belül. Az 1 főre eső utóvizsgák mutatója legmagasabb a levelező tagozat átlagában (0,83), legkedvezőbb a kép a kihelyezett tagozatok esetében (0,23).

Az MSZI szerint az előadások iránti nagyobb érdeklődés a levelező hallgatóknál jobb vizsgaeredménnyel párosult. Bár az esti hallgatók vizsgaátlaga alacsonyabb az előző évinél, sok volt a színvonalas, gyakorlati tapasztalatra épített felelet. Kiugróan rossz a kiegészítő szakosok FORTRAN-eredménye. Átlaga 2,08, az 1 főre jutó vizsgák száma 1.68 volt, a tavalyi évfolyam 2,53, illetve 1,38 mutatószámaihoz képest. Az eredménytelenség okát az intézet mindenekelőtt a gyenge felkészülésben és a bevezető számítástechnikai alapismeretek tárgy tanulása alóli felmentésben látja. Tudatosítani kellene a hallgatókban azt, hogy e tárgy hallgatása korábban szerzett ismeretek alapján nem kötelező, de tudásuk felfrissítése és a foglalkozások fakultatív látogatása ajánlatos.

Politikai gazdaságtanból az esti-levelező tagozaton is gyengébb eredmények mutatkoztak, az elégtelen vizsgák aránya 28,4%-os. A tanszék úgy véli, hogy ebben a jelenlegi tananyagok viszonylagos gyengesége, valamint a levelező foglalkozások nem kielégítő hatékonysága játszott szerepet. A hallgatók a rendelkezésre álló kevés konzultációs időt sem használták ki kellőképpen.

Filozófiából az esti tagozat hallgatóinak vizsgateljesítménye a korábbi éveknél magasabb színvonalú volt; a problémák iránti érzékenység javulását érzékelte a tanszék. Különösen a pénzügyszakosok értek el az átlagosnál jobb eredményt.

Évről évre csökkenő tendenciát mutat azok száma, akik a végzés évében tesznek eleget államvizsga-kötelezettségüknek.

Az államvizsgán részt vett jelentkezők mindnyájan sikeresen teljesítették a követelményeket. A vizsgák átlagos eredménye a korábbiakhoz hasonlóan az utolsó félévekben elért tanulmányi átlageredményekhez közelítő, vagy annál magasabb volt.

„Nem félünk a farkastól..."

Nemsokára megkezdődik életed első vizsgaidőszaka. Hogyan tervezed?

Az előrelátó:

— Borzalmasan izgulok, szeretném minél előbb letudni az egészet. Úgy gondolom karácsony előtt 2 vizsgát teszek le, az ünnepek között egyet, aztán január elején a maradékot. Ahogy nézegettem a naptárt, 10-ére végzek, aztán utazom haza. No, és természetesen gondoltam az UV-kre is. A fennmaradó időt azokra tartogatom. Szerinted jó lesz így?

A pesszimista:

— Nem tudom, mi lesz. Hogy engem meghúznak, az tuti. A matek ZH-m éppen 15 pontos lett. Hát most mondd meg, nem tudott volna még 1 pontot összekaparni? És ott van a pg. Ez nekem olyan magasan van, mint a csillagok. Hiába ülök ott az előadáson, néha megértek valamit, de elég sokszor csak lesek. Gazd. föci könyvünk nincs. A számtechn.-ről meg ne is beszéljünk... Halvány lilám sincs, milyenek lesznek, böngészem az állásajánlatokat.

Az eminens:

— Gazd. töriből elővizsgát teszek, számtech.-ből talán megkapom az ajánlott jegyet. Ja, és term. tech.-ből írtam egy dolgozatot, így abból sem kell vizsgáznom. A többit meg folyamatosan tanulom. Hogy milyen eredményt várok? Hát ...őszintén? Na, jó. Négyes felettit.

„Nekem mindegy"

— Mit kérdeztél? Vizsga? Ugyan már... Hol van az még? Különben meg úgyis mindegy. Valahogy csak átviszem a lécet. És ha súrolom, na és aztán. A kettes meglesz, a többi meg nem érdekel.

Mádl Vera

Kosarazó ÉV-titkár

Sokféleképpen mérhetjük az idő múlását. Mondhatjuk például azt is, újra eltelt egy év, évfolyam-vezetőséget választottak az elsősök. Az új ÉV titkára Karvalits Ferenc.

— Feri, meséld el néhány szóval, mit csináltál, mielőtt a Közgázra jöttél.

— Zalaegerszegen, a Zrínyi Miklós Gimnáziumban érettségiztem. A katonaság következett, majd a Külkereskedelmi Minisztérium ösztöndíjával a moszkvai IMO-n folytattam a tanulást.

— Egy év után azonban úgy döntöttél, hogy hazajössz. Miért?

— Szerintem túlságosan is a nyelvoktatásra került a fő hangsúly, s ezzel sem az egyetem nem nyújtotta azt, amit vártam, sem én azt, amit az egyetem.

— Mennyire ismered évfolyamtársaidat?

— Elég nehéz helyzetben voltam, hiszen év elején úgyszólván egyáltalán nem volt ismerősöm. Szerencsére könnyen ismerkedő típus vagyok, viszonylag hamar sikerült jó kapcsolatokat kialakítanom.

— Mi volt az első érzésed, amikor az elsősök végülis neked szavaztak bizalmat?

— Nagyon örültem, de örömömbe egy kis félelem is vegyült. Sajnos, a korábbi évfolyamvezetőségek tagjain kívül nem sokan tudnak segíteni nekünk, így néhány területen az ismeretlenbe ugrunk.

— Korábban volt valamilyen közösségi megbízatásod?

— A gimnáziumban alapszervezeti titkár voltam, de csak rövid ideig, mert időben nem tudtam összeegyeztetni az aktív sportolással. Egyébként most úgy néz ki, hogy itt az egyetemen tudom folytatni a kosarazást.

— Hogy állsz a tanulással? A titkári munka nem fog a tanulmányi rovására menni?

— Nem hinném, hiszen a feladatok zömét akár az óraközi szünetekben is meg lehet oldani. Bízom benne, hogy gond nélkül össze tudom egyeztetni a kettőt. Mindez persze majd csak a vizsgaidőszakban derül ki.

— Véleményed szerint mi az ÉV legfontosabb feladata?

— Az, hogy közelebb hozza egymáshoz az embereket. Szeretnénk jobban megismertetni egymással az elsősöket, összehozni az azonos érdeklődési körűeket.

— Milyen programokat terveztek ennek megvalósítása érdekében?

— Egy életképes elsős klubot próbálunk létrehozni a Ráday utcai kollégiumban, ehhez a Közgáz-klub is támogatást ígért. Olyan hely lenne ez, ahová bárki nyugodtan elmehet ismerkedni, néhány csésze tea mellett nagyokat beszélgetni stb. Ezenkívül magyar filmklub létrehozását tervezzük, tavasszal zsibvásárt fogunk rendezni és szeretnénk,

ha a „közös pecsételések" jegyében minél több elsőéves járna el a túraszakosztállyal kirándulni. Fölmerült egy színjátszó kör alapításának gondolata is, ehhez elsősorban minél több jelentkezőre lenne szükség. Természetesen nemcsak a szabadidő értelmes eltöltése a kitűzött cél. Saját erőből, az évfolyamon belül kívánjuk megoldani a pg., a matek és a számítástechnika korrepetálását.

— Valamilyen módon tehát célkitűzésetek az általad megjelölt legfontosabb feladat szellemében fogalmazódott meg. Mit vársz ehhez az évfolyamtól?

— Azt, hogy fogadják szívesen az ÉV próbálkozásait és ne legyenek érdektelenek. Valamennyien jól járunk, ha sikerül jobban megismernünk egymást.

M. Z.

Bent esett, kint nem

A III. előadó krónikája

Az egész egyetem kiveszi a részét már egy ideje a rekonstrukcióból, de hogy ez kinek, illetve minek mekkora csapást jelent, az eltérő.

Az hiszem, ebből a szempontból a III. előadó tekinthető leginkább sorsüldözöttnek. A bajok már tavasszal elkezdődtek, amikor időnként olyan portömeg árasztotta el a helyiséget, hogy alig lehetett levegőt kapni. Ha valamit letettünk a padra és csak egy óra múlva emeltük fel, akkor már ott maradt a helye, mint aránylag tiszta terület. (Persze, csak akkor, ha előtte letöröltük a padot, különben csak a porréteg volt vékonyabb).

A második csapás most ősszel kezdődött. A reggeli előadásokat szinte lehetetlen megtartani az elképesztő kopácsolás miatt, ami olyankor zajlik. Nem is csoda, ha egyik-másik előadó oktató elátkozza azt a pillanatot, amikor az óra megtartását elvállalta. A döntögetés alkalmanként olyan méreteket ölt, hogy még a mikrofon hangerejét is könnyűszerrel elnyomja. Nem tudom, nem kellene-e torokerősítőket rendszeresíteni az előadók számára. Persze az is lehetséges, hogy esetleg található lenne másik üres terem az egyetemen, a létszám alapján fele ekkora hely is elég lenne, sőt van mikor még kevesebb is.

A legújabb és egyben harmadik csapás szerdán reggel következett be. Legnagyobb meglepetésünkre ugyanis (bár nem tudom, hogy hogy vagyunk még képesek csodálkozni), az előadóban esett az eső. (Az utcán viszont nem.) Szerencsére az egyik oldalon még maradtak száraz szigetek, úgyhogy azért végig élvezhettük az arra a napra előírt döngető dallamokat.

Nem tudom, ki hogy van vele, de kezdek aggódni, hogy ha ez így megy tovább, akkor még a „hét csapás"-t is sikerül túlteljesítenünk.

Képek a diplomaosztásról

Diplomára várva

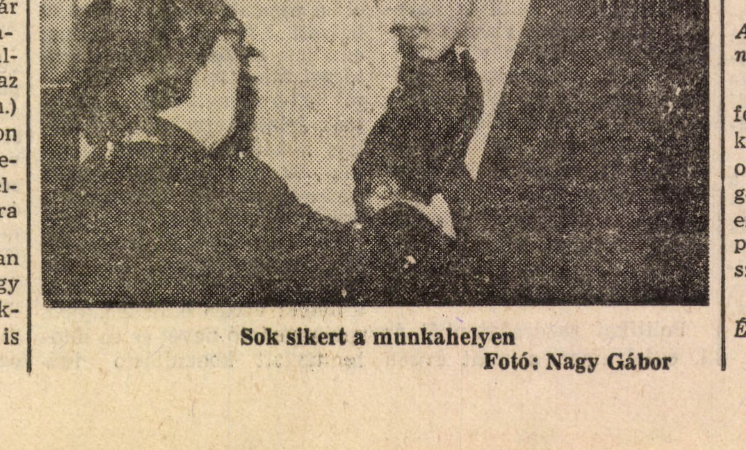

Sok sikert a munkahelyen

Fotó: Nagy Gábor

Akinek „evés közben jött meg az étvágya”

Egy lyukasórát kihasználva sikerült beszélgetnem Ziaja Györggyel (IV. tervgazd.), aki idén először nyerte el a népköztársasági ösztöndíjat.

— *Volt már valami előzménye annak, hogy most lettél népköztársasági ösztöndíjas?*

— Az átlagom kezdettől fogva 4,5 körül volt, de egyik másik félévben kevéssel alatta, így eddig „csak” kiemelt ösztöndíjat sikerült elérnem, ami körülbelül 300 Ft pluszt jelentett. Azóta írtam egy TDK-dolgozatot és végre az átlagom is tartósan megfelelő lett.

— *A következő évre is megpályázod ezt a lehetőséget?*

— Természetesen megpróbálom, bár még ha sikerül is, akkor is csak fél évig élvezhetem. De érdemes, már csak a célkitűzés miatt is. Az eredmény persze nemcsak rajtam, illetve a tanuláson múlik, hiszen a nem matematikai jellegű tárgyaknál nagyon sok múlik azon, hogy milyen tételt húz az ember és milyen a vizsgáztató. (A matematikai tárgyakból a szeminárium vezetőnél vizsgázunk, aki ismeri az egész éves munkánkat és a tényleges tudásunkat is.)

— *Végzel valamilyen társadalmi munkát az egyetemen?*

— Pillanatnyilag tagja vagyok a szakvezetőségnek és tavaly részt vettem a témaszakosztály megalakításában. Korábban egy évig instruktor is voltam, de most már inkább szakmai dolgokkal foglalkozom.

— *Mit jelent nálad a szakmai tevékenység?*

— Ez év szeptemberétől tanítok az esti tagozaton analízist és részt veszek az MSZI munkájában, ahol ezért idén már fizetést is kapok. Most éppen a Művelődési Minisztériumnak dolgozunk.

— *Hogy kezdődött a kapcsolatod az MSZI-vel?*

— Egy apróhirdetés mindennek az oka, amit csoporttársaimmal együtt fedeztünk fel tavaly a tanszéki hirdetőtáblán. Ez arról szólt, hogy Konai János egy nagyobb szabású kutatómunkát kezd meg az Ipari Minisztérium számára, és ehhez az érdeklődő hallgatók is csatlakozhatnak. Azóta már TDK-k is születtek ebben a témában. (Megjegyzem, most is van kint hirdetés.)

— *Úgy tudom, rövidesen demontstrátor leszel?*

— Én is úgy tudom, de a részletek még mindig bizonytalanok, jóllehet a demonstrátori rendszer november elsejével lépett érvénybe.

— *Hogy merült fel előtted egyáltalán ez a lehetőség?*

— Először megkerestek néhányunkat a csoportból az MSZI-től és az NGTI-től, hogy vállalnánk-e egyáltalán ilyenfajta munkát. Utána az MSZI-vel együtt megbeszéltük, hogy mit kellene és mit szeretnénk csinálni, és így kialakult a munkaterv. Engem például a sokváltozós statisztikai módszerek számítógépre vitele érdekel elsősorban.

— *Gondolom, azért nem ilyen egyszerű a dolog?*

— Hát tényleg nem. Az egész ügy már másfél hónapja húzódik és még mindig nem látjuk biztosan a végét. Emellett az egésznek pályázati rendszerre kellene épülnie, de úgy tűnik, hogy ez nem egészen sikerül. Egyrészt nem valószínű, hogy a diákok jelentkeznének demonstrátornak, sokkal inkább a tanszékek keresik meg őket (személyre szólóan, kész programmal) és így eleve csökken a „pályázati elv” szerepe. Másrészt a cél az, hogy arra alkalmas embereket vegyenek fel a tanszékek, de azok között, akik erről döntenek, alig vannak olyanok, akik ténylegesen ismerik az illető képességeit. Így aztán a pályázatok beadása és értékelése elég formálissá válik. (Én személy szerint csak a népgazdterv tanszéket és az MSZI-t ismerem.)

— *Mit jelent anyagilag ez a sok minden, amivel foglalkozol?*

— Ebben az évben már nagyon sokat. A népköztársasági ösztöndíj 2000 forint, mint demonstrátor 800 forintot fogok kapni és a tanításból is összejön 400-450 Ft. Ha ehhez még hozzávesszük a fizetés ellenében felajánlott pluszmunkákat is, azt hiszem állnám az összehasonlítást egy kezdő diplomással. De hozzá kell tennem, hogy a munkák jó részét fizetés nélkül is szívesen elvállalnám (az MSZI-nek például egy évig ingyen dolgoztunk és teljesen új számunkra, hogy az MSZI most tud és akar fizetni).

— *Úgy látom, nős vagy. Hogy fér össze időben ez a rengeteg elfoglaltság a házaséletel?*

— Csak úgy, hogy minden otthoni teendőt együtt csinálunk, és a feleségem is sokat dolgozik. Ha pedig arról van szó, hogy tanulnom kell, akkor nagyon megértő. Meg hát olyan lehetőségek is vannak, hogy például együtt tudunk ebédelni a menzán, mert közel van a munkahelye. Ami sok időt elvesz, az az utazás, Újpestről járunk be.

— *Abból, ahogy a szakmai dolgok iránt érdeklődsz, arra lehet következtetni, hogy világéletedben közgazdász akartál lenni.*

— Ez messze nem így van, eredetileg asztrofizikus akartam lenni. Mikor a felvételire került a sor, a szóbajöhető tárgyak a matek, a fizika, és a történelem voltak. Végül is azért döntöttem a Közgáz mellett, mert ez az elhelyezkedés, a jövő szempontjából mégiscsak kedvezőbb. Aztán persze „evés közben jött meg az étvágy”, és ma már nagyon örülök neki, hogy ide jöttem.

— *Mi ragadott magával?*

— Valószínűleg sokak számára érthetetlen módon a sokváltozós statisztikai módszerek és azok matematikai háttere. Ez máig alig terjedt el Magyarországon, és ha alkalmazzák is akkor sem igazán tudományos alapokon.

— *Mik a távlati terveid? Az egyetemen akarsz maradni?*

— Egyelőre nem áll szándékomban az egyetemen maradni és valószínűleg státusz sem lenne rá. Tulajdonképpen még bármi lehetséges: lehet, hogy egy nagyvállalathoz fogok menni, de az is lehet, hogy az Országos Tervhivatalt, az Anyag- és Árhivatalt vagy a Közgazdasági Kutatót veszem célba. Azt hiszem, sem a gyakorlati, sem az elméleti dolgokhoz nem fogok érteni igazán az egyetem elvégzésekor, úgyhogy az eltolódás irányát feltehetőleg az első munkahely fogja megadni. Mindenesetre elég nehéz a választás.

— *Van esetleg még valami, amiről szívesen beszélnél?*

— Ha már így feltetted a kérdést, szeretném megjegyezni, hogy a közhittel ellentétben a népgazdasági szakon sem nevelnek szakbarbárokat. A többséget a mateknál jobban érdekli a színház vagy a sport, vagy az irodalom, a szociológiáról nem is beszélve. Sokan vannak olyanok, akik felveszik második szaknak a szociológiát. Azt sem lehet mondani, hogy különleges képességek kellenének ehhez a szakhoz. Tapasztalataim szerint egy tervgazdos csoport összetétele sokkal színesebb, mint más csoportoké.

— *Köszönöm a beszélgetést.*

Székely Andrea

Terminálkérdés – Közgáz módra

Azt hiszem, az első évfolyamot leginkább az a kérdés foglalkoztatja, hogy mikor jut terminálhoz. A kérdés a számítástechnika-oktatás kapcsán merült fel. Felmerült és egyre inkább borzolja a kedélyeket.

A számítástecnika és oktatása egyaránt eszközigényes dolog.

A KÖZGÁZ-on idén került sor először arra, hogy programozni tanítsák meg a hallgatókat, és ne a számukra teljesen érdektelen számítógéptervezési ismeretekkel gyötörjék őket. Csakhogy, amíg valaki adathalmazok betanítását tűzi ki célul, addig nincs is szüksége számítógépre, de ha valaki programozást akar tanítani, akkor azt célszerű összekötni a gyakorlattal, márcsak azért is, mert így hatékonyabb és sok keserves perctől kíméli meg az oktatót és a hallgatót egyaránt. És itt jönnek azok a kérdések.

Az első gyakorlaton bemutatták, hogy az egyetemnek milyen modern számítóközpontja van, csakhogy oda bejutni egyszerű, halandó elsősnek lehetetlen. Jönnek néha olyan hírek, hogy ennek vagy annak az elsős hallgatónak van lehetősége terminálon dolgozni, de amikor valaki szól a szemináriumvezetőjének, hogy ő is szeretne bejárni, mert komolyan meg akar tanulni programozni, akkor a szemináriumvezető először arra való hivatkozással, hogy

úgyse tudná kezelni,

elutasítja, vagy ha ez nem elég nyomós indok, akkor egyszerűen azt mondja, hogy a rendszer túlterhelt, nem bír már el több felhasználót. Mindkét indok valótlan.

Jól programozni, a fogásokat megismerni, rutint szerezni csak gépen lehet. Gép nélkül helyes programot írni csak a zsenik tudnak, de ők se mindig.

És most jön a második indok, ami még érthetetlenebb. Az ugyanis, hogy a rendszer túlterhelt. Ez arról árulkodik, hogy vagy nem értenek hozzá, vagy tudatosan valótlant állítanak. Azt hiszem, ebben a kérdésben a Videoton egyik számítógép-tervezőjének véleménye mérvadó lehet.

„Ha jól tudom, a Közgáznak egy VT—600-as és egy SZM—4-es gépe van. Az SZM—4-es még nincs rendszerbe állítva. A VT—600-asra tizenegy vagy tizenkét terminál van rákötve. Ebből egy operátori, a többi felhasználói. Más egyetemeken készült felméréseket figyelembe véve, heti öt nappal és napi nyolc órával számolva, heti 400 óra gépidőt jelent és ez körülbelül 600 rendszeres felhasználót tud kielégíteni kisebb-nagyobb torlódással, de ez is kiküszöbölhető jó szervezéssel.”

Egy hallgató:

„Egy délelőtt alatt tanultam meg programozni és utána még rengeteg időt töltöttem el a gép mellett feladatokat megoldva. Amit órán csinálunk, azt már az első délelőtt után meg tudtam volna csinálni. Most látom csak, hogy mit is jelent az a néhány óra, amit összekínlódnak amikor a gyatra jegyzetből igyekeznek rájönni valamire, a számítógépnek megfelelő gondolkodásra. És értetlenül állok az előtt a kérdés előtt, hogyha van gép,

miért nem lehet hozzájutni?”

Ezek után egy pszichológus kandidátusi disszertációjából idézek:

„Az emberek számára, legyen idősebb vagy fiatalabb, döntő befolyással van a közvetlen tapasztalat és látvány útján nyert információ, tapasztalat. A számítógépekkel kapcsolatban azonban belép az emberben mindig is meglévő játékra való hajlam, a szó legnemesebb értelmében. A próbafelelet kontaktusból kialakuló, sokszor nem is tudatosuló információk megszerzése, más néven a rutin, mondhatni magától jön meg.

Erre legjobb példa az a négyéves gyermekcsoporton végzett megfigyelés, amelyben a gyermekek olvasni ugyan nem tudtak, de számolni és programozni igen. A számítógépen (Sinclair Spectrum) a szimbólumokat ismerték fel és az ezek hatására létrejövő változásokat, folyamatokat figyelték meg és alkalmazták. Ez is mutatja, hogy milyen fontos a géppel összekötött tanulás.”

Egy 67 éves nyugdíjas mondta az alábbiakat:

„Unokáim hoztak egy számítógépet nyugatról és állandóan nyúztak, hogy tanuljak meg én is programozni. Így beiratkoztam egy programozási tanfolyamra, ahová szorgalmasan el is járogattam, de hat hét után csak annyit tudtam magamban leszűrni, hogy ez túl bonyolult, nem nekem találták ki. Amikor találkoztam unokáimmal és elmondtam nekik, ők ideadták a gépüket, és én egy hét múlva már tudtam programozni. Minden ami addig érthetetlen volt, szinte egy pillanat alatt érthetővé vált. A tanfolyamon azért tűnt olyan bonyolultnak, mert nem tudtam, mit csinál a gép egy-egy utasításra, mert a tanfolyamon nem volt gép. Azóta én is azt mondom, hogy olyan egyszerű dolog a programozás, mint az egyszeregy. Esküszöm

ez a legjobb játék.”

Ezek voltak a vélemények és most jöjjenek a tények. A számítógép-tervező azt mondta, hogy tíz terminál 600 felhasználót tud kiszolgálni. Ha figyelembe vesszük, hogy a terminálszobában csak 6 terminál van, ez akkor is 300—360 felhasználót jelent. EZZEL SZEMBEN 87 BEJEGYZETT FELHASZNÁLÓJA VAN A VT—600-ASNAK. HOL VAN A TOVÁBBI 220-250 LEHETSÉGES FELHASZNÁLÓ???

Ezeket a terminálokat csak úgy lehet elrontani, ha valaki durván bánik velük. A számítógépbe vagy a rendszerprogramba nem is tud belenyúlni, kárt tenni. Tehát az sem valódi indok, hogyha valaki nem tud profi módon programozni, akkor elrontja. Nem is fog profi módon, de még átlagosan se programozni, ha nem jut géphez.

Egyik kifogás sem ad megfelelő magyarázatot a kirekesztésre és elutasításokra.

Ezek után nem marad más, újra az illetékesekhez kell fordulnunk, hogy adjanak választ arra a kérdésre.

Egy elsős

Kedves Fiatal és Ismeretlen Barátom!

Abban a megtiszteltetésben van részem, hogy elsők között olvashattam — még kéziratban — „TERMINÁLKÉRDÉS — KÖZGÁZ MÓDRA” című dolgozatát, és lehetőséget kaptam, hogy reagáljak is arra.

Nos mit mondhatnék? Mindenekelőtt talán azt, hogy válasszuk ketté az ÜGYET és az indulatokat. Az ÜGY az fontos és kell is beszélni róla, hogy tisztán lássuk az utat amit megtettünk, és ami még előttünk van.

Az indulatok veszélyesek, mert az indulatos ember könnyen téved, hamarabb ír le vagy mond ki olyat ami nem igaz. Csak a nagyon fegyelmezett emberek, mint például Bálint György tudtak úgy felháborodni, hogy eközben objektivitásukat is megtartották. Dolgozatát olvasva úgy érzem ön nem tartozik a nagyon fegyelmezett emberek közé, hiszen tíz tárgyi tévedést találtam dolgozatában, ezek közül hat alapvető jellegű. Ezért, ha megengedi, én inkább az ÜGYRŐL (így csupa nagybetűvel) szeretnék szólni néhány szót, mert ezt fontosnak tartom és az elmúlt időszakban munkatársaimmal nagyon sok energiát öltünk bele.

A közgazdaságtudományi egyetem az ország egyetlen olyan egyeteme, amely a hetvenes évek végén nem rendelkezett saját számítógéppel.

Ugyanakkor számítástechnikai alapképzésben részesült valamennyi hallgatója, ahogy az alkotmány fogalmazná: „nemre, fajra, felekezetre való tekintet nélkül”. 1981-ben az egyetem tanácsa elfogadott egy fejlesztési koncepciót, amelyhez mintegy 40 millió forintra lett volna szükség. Ennek a koncepciónak a megvalósítása lehetővé tette volna — ilyen méretekben az országban egyedülállóan — valamennyi hallgató számára az interaktív vagyis terminálon keresztüli hozzáférést a számítógéphez.

A népgazdaság (szűkebben az oktatási kormányzat) pénzügyi helyzete ezt a fejlesztést sem tette lehetővé.

Mindezek ellenére elképzeléseinkről nem akartunk lemondani. A holtpontról való elmozdulást két esemény váltotta ki. Hetényi István pénzügyminiszter felajánlott az egyetem számára (ingyen) egy VT—600 típusú számítógépet amelyhez három terminál is tartozott. A géppel átadott szoftver sok mindenre alkalmas volt, az általunk elképzelt oktatás megvalósítására azonban nem. A rendszer használata nagy felkészültséget igényelt, valamennyi rendszerkomponenst más más szabályok szerint kellett kezelni, a működtető szoftver a tárnak majd kétharmadát lekötötte stb.

Az elmúlt két év során (sokszor a hétvégeken is dolgozva, nemegyszer fél éjszakákat áldozva) elkészültek azok a programrendszerek, amelyek az oktatási elképzelésekhez igazodnak és amelyek a gép használatát nagyon sok vonatkozásban egyszerűsítik. Nem sikerült ugyanakkor kiküszöbölni az alapszoftver olyan hiányosságait mint pl. hogy bármely termináról hozzá lehet férni a rendszer bármely komponenséhez.

Ugyancsak nem volt megváltoztatható a rendszernek az a korlátja, hogy több száz különböző terminálfelhasználót nem tud nyilvántartani. Mindazonáltal a jelenleg terminálokat használó felsőbbéveseket és a jelenleg mintegy 300 kötegelt módban dolgozó hallgatót tisztességgel kiszolgálja. (Amíg például az ELTE hallgatói 24 órás fordulási idővel dolgoznak az ottani R—40-es gépen, addig az itt futtató hallgatók esetében ez a fordulási idő átlagosan 4-5 óra.)

A számítástechnika eszközigényes dolog. Ebben egyetértünk. Hozzátenném, hogy az eszközbeszerzés pedig pénz és időigényes. Ami jelenleg van az egy fejlesztési folyamat — legyünk optimisták — közepe. Némi pénz rendelkezésre áll, visszaigazolt megrendelések szintén vannak, talán egy év elmúltával, sokkal jobb terminál és személyi számítógép ellátottságunk lesz mint most.

Hogy ez elegendő lesz-e arra, hogy 450 nappali és mintegy 200 esti hallgató heti 2 órában közvetlenül géphez jusson — mert 2 óránál rövidebb időre nem érdemes leülni, ha csak nem melegedni akar valaki — az még nyitott kérdés.

Persze okosabb emberek mindig vannak. Ezúton is meghívom a VIDEOTON „egyik számítógép tervezőjét” látogasson el hozzánk és adja át értékes tapasztalatait. Tanulni sohasem szégyen, már csak azért sem, mert eddig is sokat tanultunk a VIDEOTON szoftverfejlesztőitől, kár, hogy nekik nem egyezik a véleményük az ön által idézett tervezőével. Kérem tolmácsolja neki ezt a meghívást, ha esetleg a lap nem kerülne a kezébe.

És végül az indulatokról. Attól, hogy a kakas a szemétdombon becsukott szemmel kukorékol, még nem lesz hajnal. Épp fordítva. A kakas azért kukorékol, mert hajnalodik. S hogy én is idézzek valamit, ha nem is kandidátus az illető „csak” József Attila:

„rendezni végre közös
dolgainkat
ez a munkánk, és nem is
kevés”.

Szívélyesen üdvözli

Csépai János

Ui.: A 67 éves nagyapát is!

Hogyan látnak minket?

Idén az AIESEC szakmai gyakorlaton itt lévő külföldi diákok által kitöltött kérdőív a gyakorlatra és az AIESEC szervezőmunkájára vonatkozó kérdések mellett egy extra kérdést is tartalmazott: „Mit gondolsz te, mint egy „objektív kívülálló”, mi az, amit nem jól csinálunk a magyar gazdaságban?”

Egy-két érdekesebb válasz:

Carolyn Hawes/USA:

„Nehéz erre válaszolni, hisz a magyar gazdaság annyira különbözik az Egyesült Államokétól. A munkaerő sokkal olcsóbb, így eggyel több alkalmazott foglalkoztatása nem nagy anyagi teher a vállalat számára. Nekem úgy tűnik, hogy a gazdaság sok munkaerőt „elpazarol”, amit jobban fel lehetne használni a technológiák fejlesztésénél és a magyar gazdaság fejlesztésénél. Nincs elég motiváció, ami arra késztetné a munkásokat, hogy jobban dolgozzanak.”

Steinar Holden/Norvégia:

„Túl sok az ostoba szabályozás és túl sok a beavatkozás a vállalatok ügyeibe. De azt hiszem jó úton vagytok egy hatékonyabb gazdaság felé.”

Martin Kalhöfer/NSZK:

„Azt hiszem a legnagyobb probléma a szervezés. A munkát jobban kell elosztani. Ehhez talán segítene a magánvállalkozások számának és méretének növelése.”

Klaus Dribbusch/NSZK:

„Sok új ötlet elvész a hosszú adminisztrációs út miatt. A vállalatok túl sok alkalmazottat foglalkoztatnak, ugyanezt a munkát kevesebb emberrel is el lehetne végezni, legalábbis az adminisztrációs területeken. Ilyen árrendszerrel lehetetlen helyesen megállapítnai az árakat, így lehetetlen a valós költségek megállapítása és az e feletti kontroll is.”

Michel Paradis (Franciaország):

„A vállalatok nem elég függetlenek, a munkások nem eléggé »felelősek« azért amit csinálnak. Egyébként megtesztek minden tőletek telhetőt, néhány évvel a Nyugat mögött.”

Rowland Hill (Nagy-Britannia):

„A probléma külső: a tőkehiány, és ezen nem könnyű változtatni.”

Ferdinand Leicher (NSZK:)

„A nyugati közgazdászok általában úgy gondolják, hogy a központi tervezés nem hatékony. Magyarországon erre rájöttek, és sok szükséges decentralizálást végrehajtottak. A magánszektor erősítése és jobb motiválás még többet javítana a helyzeten.”

Jan Inge Roald (Norvégia):

„1. A minisztériumoknak túl nagy a hatalmuk a vállalatok felett. 2. A bérkülönbségek túl nagyok. 3. Nem zárjátok be azokat az üzemeket, amelyek veszteségesek, így a társadalom anyagi forrásai nem hatékonyak.”

Merja Siekkeli (Finnország):

„Talán nem elég hatékony és rugalmas a gazdaságotok. Ebben az országban minden túl lassan mozog... bürokrácia.

Günhan Odabas (Törökország):

„Nincs munkanélküliség, így az üzleti életben nincs súlya az »emberi tényezőnek«.

Marcia Zellers (USA):

„A szocialista országok azzal büszkélkednek, hogy nincs munkanélküliség, azonban ez valójában csak egy álcázott munkanélküliség. Mindenkinek van egy irodája és fizetése, de nincs elég munka számukra, mert túl sok embert foglalkoztatnak.”

Juan Carlos Barres (Spanyolország):

„Én a szabad piac híve vagyok, és úgy gondolom, Magyarországon az emberek ízlése és a piac nem töltik be szükséges fontos szerepüket.”

Murat Tanzok (Törökország):

„A jobb termékek és jobb életszínvonal feltétele a verseny, és ez olyan valami, amit én Magyarországon nem láttam. A szakszervezeteknek sokkal aktívabbnak kéne lenniük. Ha az állam több valutabevételt akar, akkor egy szintre kéne hoznia az árfolyamokat a fekete piaci árfolyamokkal.”

Andreas Discherheit (NSZK):

„Vigyázzatok a légszennyezéssel. A gazdaságnak is, meg nektek is rosszat tesz.”

Yoko Omiwa (Japán):

„Nem tudtam igazából megismerni a gazdaságot mialatt a Hilton Hotelban dolgoztam. Azonban ha vásárolni mentem, észrevettem a különbségeket. Az eladók úgy viselkednek, mintha semmit sem akarnának eladni Azt hiszem, ez a legnagyobb különbség a mi gazdaságunkkal összehasonlítva az állampolgár szemszögéből. Remélem, ez a helyzet megváltozik, mire egyszer majd visszajövök. És bízom a fiatalság erejében!”

K. K.

A társadalmi fejlődés és a politikai rendszer

Gombár Csaba politológus előadása

GOMBÁR CSABA, az MSZMP KB Társadalomtudományi Intézetének politológusa a politikai rendszer fogalmának tisztázásával kezdte előadását az ipar kari pártszervezet szabad pártnapján. A politikai rendszert tágan értelmezi, nem igazodik a szigorúan vett rendszerelméleti megközelítéshez. Kicsit sarkítva fogalmazva a politikai rendszer nála magába foglal a kormányszervektől az egyes ember indulatáig mindent, azaz nemcsak a szervezetekre korlátozódik, hanem kiterjed a hatalom, a politikai közösség és az indivídum szféráira is.

A bevezető előadás további része két elterjedt vélemény bírálatával foglalkozott. Az egyik azt állítja, hogy nálunk nincs szükség a politikai rendszer reformjára, míg a másik éppen ellenkezőleg azt hangoztatja, hogy csak politikai reformokkal lehet továbblépni, illetve az elért eredményeket megőrizni. A két álláspontban közös az, hogy mindkettő megállapítja: politikai reformok az elmúlt másfél évtizedben nem voltak, s napjainkban sincsenek. Gombár Csaba erről úgy vélekedik, hogy vagy a gazdaságban sem volt reform (ez esetben igaz lehet az előbbi kijelentés), vagy ha volt, akkor a politika területén is szükségképpen találnunk kell reformot. Röviden foglaljuk össze, hol is érhetők tetten ezek a változások, a teljesség igénye nélkül persze.

Módosult az állam és a pártszervek tevékenysége. Sajátos mentalitásváltozás is megfigyelhető, egyre több dolgot lehet „megkérdezni", megkérdőjelezni. Változások voltak az ideológiában is, elég ha csak az állami tulajdon súlyáról alkotott elképzelésünk módosulására gondolunk. Nyilvánvalóvá vált az önálló állásfoglalás lehetősége, kvázi-politikai alternatívák merültek fel (pl. reformpártiság, ill. reformellenesség). Határozott szervezeti (pl. új tanácstörvény, alkotmánymódosítás, járások megszüntetése, stb.) és jogi (pl. az új választójogi törvény, amelynek fogyatékosságai nyilvánvalóak ugyan, de mégis előrelépést jelent) változások is megfigyelhetők. Az elmúlt 15 évben tehát lényeges módosulások következtek be — szögezi le Gombár Csaba — igaz, politikai rendszerünk alapösszefüggései nem változtak meg lényegesen, de ez nem is kérhető számon egy reformfolyamattól.

Ugyanakkor az is megkérdőjelezhető, hogy jelenleg ne lennének politikai reformok. Ennek lehetőségeit vizsgálva érdekes összehasonlítási lehetőség adódik a politikai és gazdasági reform vonatkozásában. Több ponton is megtehetjük ezt az összevetést. Sajnos nyilvánvaló tény, hogy a politikai rendszer reformjára nincsenek olyan szintű koncepciók, mint az a gazdasági reform területén fellelhető, a nyilvánosság bármilyen szintjét vizsgáljuk is. A célokat tekintve szintén nagy különbségeket találunk. Deklaráltatott, hogy Magyarországon nincs szükség politikai reformra, Amik történtek — bár a változások kétségtelenül jelentősek — mintegy titokban, a politikai nyilvánosság kizárásával történtek. A reformot vezető politikusok mögött se napjainkban, sem pedig az 1968 körüli években nem állt politikai mozgalom. Az is nagyon hiányzik, hogy a gazdaságilag megcélzott változások mögött nincs politikai érdektulajdonítás (ez alatt az értendő, hogy a vezetőknek rá kellene mutatni arra, hogy a változások mely csoportoknak szolgálják az érdekét, s melyeknek nem), nem tudjuk, hogy kinek az érdeke ez vagy az a reform, s így kevésbé is izgatja az embereket, közömbösség alakul ki. Újabb összevetési lehetőség a vállalkozó politikusok kérdése. Megállapíthatjuk, hogy nincs olyan zászló, zászlók, ami mögé fel lehetne sorakozni. Azt még csak lehet sejteni, hogy a gazdaságban kik a reformgondolkodók, de azt már nem lehet tudni, hogy a politikában kik ezek. A gazdasági kérdések megoldására bizottságokat hoznak létre, amik megbízást és biztatást kapnak arra, hogy gondoljanak ki megoldásokat, s azt majd a politikusok jóváhagyják, vagy elvetik. Ilyen bizottságok a politika területén nincsenek. S mivel hiányoznak a kialakult elképzelések, koncepciók, a politikai technikák tárházából nincs is mihez eszközöket választani. Számos problémát vet fel az is, hogy a gazdasági tartalmú koncepciók kidolgozásánál tehát az előbb említett bizottságokban technokrata jellegű eljárásmód működik, amely során sok esetben a demokratikus mozgások teljes elmellőzése történik. Az elképzeléseket szakértők dolgozzák ki, zárt ajtók mögött, a politikai vitákat „kispórolják" a folyamatból. Ebből olyan helyzet állhat elő aztán, hogy a másik ügyosztály munkatársa mikor meghallja a tervet (amelyet adott esetben neki kellene végrehajtani) feléled benne az állampolgár, s különböző okokból opponálja a döntést. Elkezdődik tehát az a politizálás, amelynek már a döntést megelőzőleg kellett volna lezajlania a fórumokon. Könnyű belátni, hogy ez a politikai nyilvánosság alá szorítás rendkívül káros, csorbítja a szaktevékenységet (a szakemberek politizálni kezdenek), rombolja a szakigazgatást. A politikai reformokat tekintve tehát felemásság tapasztalható — fejezte be bevezető előadását Gombár Csaba —, megvannak ugyan a lényeges politikai változások, de hiányoznak a koncepcionális állásfoglalások, a politikai rendszer újraformálásának lehetőségei.

EZUTÁN, KÉRDÉSEK, hozzászólások következtek. Az első hozzászóló szerint a gazdasági reform területén sem olyan szép a helyzet, mint az az előbbiekből kitűnhetett volna (pl. az új vállalati formák ugyan demokratizálnak, de ki is szolgáltatják a vállalatokat a változatlan feltételrendszernek). Gombár Csaba válaszában kifejtette, hogy jelenleg nálunk a túlsúlyos centralizmus, a piramidális felépítés a jellemző, mindent függőleges hierarchiában értelmezünk. Ennyiben valóban igaz, hogy ha a vállalatoknak megszűnnek a miniszteriális kapcsolataik, akkor helyzetük még kiszolgáltatottabbá válik. Viszont látnunk kell, hogy ha a szervezetrendszer továbbra is függőleges marad és a horizonttalitást szinte teljesen nélkülözi, akkor veszélyes súlypontelto lódás következik be. Nincsenek ugyanis megfelelő egyensúlyok, amit éppen a horizontális megoldásoknak (pl. faluszövetségek) lenne a feladatuk biztosítani. Ha ezek megvalósulnának, akkor a jelenleg lappangó partikularitások láthatóvá válnának, s így tompulnának is szélsőségeik (t. i. a tárgyalások útján). A meglévő viszonyokhoz fűződő „egységes irányítás" képről bebizonyosodott, hogy ábránd csupán. Képletesen szólva: kiveszünk egy téglát, s összeomlik az egész szerkezet, mivel nincs erős vízszintes szövevény. Visszatérve az alapkérdéshez, a horizontalitás kiterjesztése éppen a kiszolgáltatottság csökkentése érdekében kell. Mindenképpen szükséges tehát a politikai rendszer továbbfejlesztése, divatos szóval modernizálása, hiszen egyfelől ha a gazdasági rendszer nem kellően fejlődőképes, akkor az (az előadás elején értelmezett) politikai rendszerből következik, másfelől a gazdasági változások politikai változások nélkül csak visszarendeződéshez vezethetnek.

Egy másik kérdés azzal foglalkozott, hogy mivel magyarázható a politikai rendszer merevsége, miért változik ilyen nehezen? A válaszból kiderült, hogy ez részben az ország belső politikai viszonyaitól (kik kívánják és kik fékezik?), másrészt a nemzetközi feltételektől függ.

Ha a politikai rendszer áttekinthetetlen, akkor a hivatásos politikusok is óhatatlanul „mimikrire" kényszerülnek. Míg valami „nagy dolog" nem történik, addig nehezen mozdul a szerkezet. A gazdaságnál, ha a mutatók rosszul állnak, a politikusok segítségért, tanácsért folyamodnak a gazdasági szakemberekhez. A politikus politikai tanácsért viszont nem fordul a társadalomtudóshoz, hiszen ahhoz maga is ért. Ráadásul a változások sok „kényelmetlenséget" is okozhatnak a politikusnak, egyféle ellenérdekeltsége van (pl. a sokat hangoztatott rotációval szemben). Tisztán kell látni, hogy a politikai változások politikai erők hatására következnek be, és nem a tudósok javaslatai alapján. Még olyan intézettől, mint a KB Társadalomtudományi Intézete sem fogadnak el nagyon tanácsokat. Amit ők, mint tudósok tehetnek a kutatóintézetekben az az, hogy a tudományos nyilvánosság számára kidolgozzák, felmutatják az elért eredményeiket, s ezekből esetleg a politikus aztán építkezhet. Ilyen helyzetben nehéz elképezlni, hogy valami hathatósan a politikai rendszer változtatására ösztönözzön, hiszen a politikusok számára, akik a változást elhatározhatnák és megvalósíthatnák ezek a változások gyakran egyenlőek lennének a „politikai öngyilkossággal". A tudomány és a politika viszonyát vizsgálva megállapítható még, hogy az ötvenes évek „bürokrácia alatti uralmához" képest előrelépés tapasztalható a tudományos tanácsadás területén (bár ez még napjainkban sem intézményesült formában folyik), s hasonlóan van ez a szakértők foglalkoztatása terén is. A tudomány, mint meghatározott szabadságintézmény egy 1956 előtti rendszerben nagyon „kényelmetlen" dolog volt. A mai helyzet ugyan más, de sok kínos problémát és megszokottságot hurcolunk továbbra is magunkkal, s a tudomány közel sem szabadságintézmény még. Fontosak nálunk a külső tényezők is, hiszen a többi szocialista ország nem minden reformtörekvésünkről vélekedik pozitívan. Nyilvánvaló azonban, hogy ez másodlagos kérdés, kívülről való közvetlen irányítottságról szó sincs. Mindenesetre eredménynek könyvelhetjük el azt is, hogy ennyire eltérhettünk a középeurópai modelltől (ami viszont azzal jár, hogy nehéz partnereket találnunk a rugalmasság felé eltolódó reformjainkhoz). Hangsúlyozni kell azonban, hogy a minduntalan kifelé való mutogatás egyáltalán nem helyes, és nem indokolt, bár kétségtelen, hogy sokakban még mindig él számos rossz beidegződés, megalapozatlan félelem (amely miatt gátakba ütközhet egyes filmek, versek, egyéb művészeti alkotások megjelenése is.).

VÉGEZETÜL AZ IDEOLÓGIA kérdésköre került szóba. Gombár Csaba az ideológiát politikai célképzésként fogja fel. Megállapítja, hogy legtöbbször az elmúlt évek ideológiájában gondolkodunk, azt változatlannak vesszük, csak egyféle (a proletár terminus köré vont) kommunista ideológiát tudunk elképzelni. Pedig pl. az osztályelmélet ma már hazai viszonyainkra nem alkalmazható, ám mivel ezt a fajta társadalmi tagoltságot (munkás, paraszt, értelmiségi) olyan mélyen sulykolták belénk hosszú időn keresztül, sokan el sem tudnak mást képzelni. Számos ideológiai tétel annyira beépült gondolkodásunkba, hogy amikor meg akarják haladni visszaüt, s így az ideológia egy új ideológia kialakulásának gátjává is válik.

Egy felvetéssel, amely szerint valójában nincs egy újfajta struktúra, amire új ideológiát kellene gyártani (azaz a régi már tényleg nem jó, de az újnak még nincsenek meg a társadalmi alapjai) Gombár Csaba nagyjából egyetértett, ám hangsúlyozta, hogy a technokratikus megközelítés (amely azt mondja, hogy kerüljük ki az ideológiát) nem megvalósítható. Szükség van tehát ideológiai reformokra, ezt már néha magasabb szinten is elismerik. Hogy milyen elképzelések vannak erre, ezt akkor lehetne tudni, ha működnének az előbbiekben említett „bizottságok" a politikában is. Ilyenek nincsenek, helyett van egy morzsálódó ideológia, amely felemás, bizonytalan helyzetet eredményez (a hivatalos morzsálódik, ugyanakkor nincs egy új kialakulásának meg a lehetősége), értékválság van tehát, ami a hivatalos ideológia által képviselt értékek elbizonytalanodásában jut kifejeződésre — fejezte be mondandóját Gombár Csaba.

(Lejegyezte: Zs. E.)

Teljes az egyetértés

A törvénytervezet

(Folytatás az 1. oldalról.)

ben nem tartalmaz a kérdőív diákokra vonatkozó kérdéseket.

Csépai János megnyugtatta a hallgatókat, hogy az anonimitás megőrzése megoldható, csupán technikai-technológiai kérdés.

Végső konklúzióként a bizottság tanárokból és diákokból álló team megalakítását szorgalmazta, mely szakszerűen foglalkozik a kérdéskörrel; a jelenlegi feldolgozást pedig minél előbb be kell fejezni!

A hozzászólások után Balogh László hallgató ismertette a KISZ-bizottság állásfoglalását az oktatási törvénytervezettel kapcsolatban. Többek között elmondotta, hogy a tervezetnek a kerettörvény és a nem kerettörvény pozitívumait egyaránt magában kellene foglalnia. A KISZ-bizottság helyesebbnek vélné, ha a törvény a felső- és a közoktatást külön szabályozná. A tervezet sok területen nem tükrözi a korábbi párt- és állami dokumentumok célkitűzéseit. Az oktatás, az oktatók-nevelők, valamint a tanulók-hallgatók anyagi megbecsülése nem kielégítő. A KISZ-bizottság javasolta, hogy a hallgatói jogviszony számítson munkaviszonyban eltöltött időnek.

Megyeri Endre nehezményezte, hogy a törvénytervezet nem a nagyobb nyitottság felé mutat, az egyetemi önkormányzatról alig esik szó benne. Nem ért egyet azzal a gyakorlattal, hogy a második diploma megszerzését az „igénylő" fizesse meg. A tervezettel azonos volt a véleménye abban a kérdésben, hogy egyetem vezető testületében szakemberek, intézetek is vegyenek részt. Az egyetemi tanács, a szakértői tanács funkcióját tisztázni kellene!

Huszár Ernőné (könyvtár) megdöbbentő adatot közölt a felnőtt lakosság általános iskolai képzettségével kapcsolatban (mindössze 61%). Egyetértett a KISZ-bizottság azon véleményével, miszerint az egyetemen eltöltött évek számítsanak be a munkaviszonyba, hiszen a nappali tagozaton végzett hallgatók hátrányba kerülnek a bérbesorolásnál.

Köves Pál szerint a szélsőséges esélyegyenlőtlenségek kialakulásának megakadályozására olyan rendszer kidolgozása szükséges, amely garanciát ad arra, hogy minden gyermeknek legalább általános iskolát végzett szülei legyenek.

Lantos Imre (Külker. tanszék) kifejtette, hogy a tervezet sem jogfejlődési, sem szakmai-pedagógiai szempontból nem jelent jelentős előrelépést, így az intézményeknek helyi hatáskörben kell változásokat hozni.

Stark Antal (NTI) egyéb irányú elfoglaltsága miatt írásban küldte el véleményét. Szerinte a törvénytervezet összességében nem kelt jó benyomást, rendkívül heterogén és egyenetlen. Legnagyobb hibája, hogy főleg a közoktatásban igen kevés jogot biztosít a pedagógusoknak szakmai kezdeményezésre, intézményesen lehetetlenné teszi a tudós-tanár típus létét. A tervezet nem jelent előrelépést a középfokú oktatásban sem, a mai, sokat és joggal bírált struktúrát így törvényileg is konzerválják. Nem ad jogi keretet a felsőoktatás gyakorlatorientáltabbá tételéhez sem a hallgatók, sem az oktatók-kutatók számára. Nem világos a kétfokozatú felsőoktatási rendszerrel kapcsolatos elvi álláspont. Általában erősen túlzott a minisztériumok megfogalmazott — a mai gyakorlatnak lényegében megfelelő — közvetlen beavatkozási törekvése, az oktatás minden szintjén.

Kerékgyártó Györgyné a tervezet fő problémájának azt tartja, hogy nem tükrözi a társadalom széles körű demokratizálási folyamatát. A törvénynek jobban ki kellene fejezni azt is, hogy a pedagógustársadalom erkölcsi és anyagi presztízsének javítása égetően fontos kérdés. **— ri —**

Kutatás a piackutató és piacszervező tanszéken

Új, a tanszékeken folyó kutatómunkát bemutató sorozat indul lapunk hasábjain. Első állomásként a piackutató és piacszervezési tanszék vezetőjével, dr. Molnár László docenssel beszélgettünk.

— Nem véletlen, hogy önökkel kezdjük a beszélgetéssorozatot, hiszen a tanszék munkájának igen jelentős részét teszik ki a kutatások!

— A kutatásoknak különleges szerepük van a tanszék életében, hiszen 1970-ben a marketing kutatócsoport is már a marketingoktatás megfelelő kutatási alátámasztásának céljával alakul meg.

Sem a marketing, sem a piackutatás oktatása nem képzelhető el gyakorlati tapasztalatok nélkül. A vállalatok piaci helyzetéről, kilátásairól és versenyproblémáiról kellő mélységű ismeretek szükségesek. Megbízóink gyakran csak vázlatosan tudják elmondani céljaikat, ezért a kutatás témakörének körülhatárolása, a megfelelő módszer kiválasztása is már marketing megfontolásokat, kutatási tapasztalatokat követel meg. A kutatás tulajdonképpen adaptációs művelet, nem csupán információszerzésről van szó, a kutatások eredményeit logikusnak látszó cselekvéssorozattá alakítjuk át. Több ezer kötetesre tehető a marketing szakirodalma, de a kiváló könyvek, az elméleti ismeretek önmagukban nem segítenek a vállalatoknak, ezeket alkalmazni is tudni kell.

— Kérem ismertesse a tanszék fennállása (1971) óta elvégzett legfontosabb kutatási feladatokat!

— Közel 60 kutatási témában 6000 oldalra tehető a tanszék kutatási eredménye. Kezdetben főleg adott termékre irányuló vizsgálatokkal és a termék keresletének várható alakulásával foglalkoztunk. Manapság is végzünk még termék-piackutatást, de erről a „törzsről" igen sok „ág" fejlődött ki.

A hetvenes évek elején dr. Hoffmann Istvánné vezetésével családgazdálkodási vizsgálatokat indítottunk el az MTA szocialista vállalati kutatása keretében. Az 1968-as gazdasági reform után, a piaci viszonyok, a vállalati önállóság megnövekedésével merült fel igazán az igény arra, hogy mélyebb összefüggéseket kapjunk a magyar családok gazdálkodási módjáról, vásárlási tervezéséről, a lakások felszereltségéről, a kereslet alakulásáról.

A hetvenes években a Belkereskedelmi Minisztérium megbízásából a BME városépítési tanszékével közösen Budapest 15 éves távlati fejlesztési tervét dolgoztuk ki. Európai viszonylatban is figyelemre méltó, módszerében, tartalmában

teljesen új, tudományos vállalkozás

volt ez, melynek fő célja a főváros monocentrikus kereskedelmi központjának fellazítása volt. A jelenlegi, a belvárostól távoleső bevásárlóközpontok (Sugár, Flórián stb.) helyét is ezen tanulmány alapján jelölték ki.

A hetvenes évek végén kezdtünk el a Hungexpo felkérésére reklámhatékonysági vizsgálatokkal foglalkozni, bár a tulajdonképpeni megbízó a Nemzetközi Gyapjútitkárság (a világ gyapjútermelőinek marketing központja) volt. A titkárság a legújabb módszerek szerint összeállított kérdőíveket bocsátott rendelkezésünkre, melyek segítségével a Woolmark reklámkampányának hatásfokát mértük fel.

Értékelemzéshez kapcsolódó, piaci információszerzéssel kapcsolatos munkákat is végeztünk. Egyik, ilyen típusú munkánk alapján fejlesztette ki például az Alföldi Porcelángyár BNV-díjas termékcsaládját.

Nagyon ok vizsgálatot folytattunk a textilpiacon. Magyarországon először végeztünk úgynevezett garderobevizsgálatot, vagyis felmértük az egyes társadalmi rétegek ruhatárának mennyiségi és minőségi összetételét, vételszándékának és ennek megvalósulásának kapcsolatát. Egyébként a nagy textilgyárak vissza-visszatérő megbízóink közé tartoznak. Nem sok vállalattal van szoros kapcsolatunk, de „állandó klienseink" a szakmai gyakorlatoknál, a szakszemináriumi foglalkozásokon, a diplomamunkák elbírálásánál is segítenek a tanszéknek.

Legújabban két kutatási területen próbáltuk ki képességeinket. Állami megbízásból, az Országos Környezetvédelmi Hivatal Balaton veszélyeztetettségét felmérő programjának keretében dolgoztunk.

Kutatásunk másik új irányát a vállalati marketingszervezetek, a marketing-információs rendszer kifejlesztésének problémái jelentik. Ez a jelentős erőforrásokat lekötő munka, a Magyar Kereskedelmi Kamara és a Magyar Alumíniumipari Tröszt megbízásából végzett tartós vizsgálat már a jövő felé mutat. A marketingkutatások középpontjában eddig a kérdőív állt, a feldolgozás hosszadalmas és korlátozott volt. Át kell térnünk a számítógépeken történő adatfeldolgozásra, ez mélységben, minőségben és gyorsaságban jóval nagyobb lehetőségeket nyújt.

— A már említett Woolmark-felmérésen kívül végez-e a tanszék nemzetközi megbí-

Lőjünk bűnbakot...? (2.)

Féligazságok, téves következtetések

A sokszorosító gondjaiban kiemelkedő szerepet játszik — az illetékesek nyilatkozatai szerint — megrendeléseivel a könyvtár. Következő utam tehát Walleshausen Gyulához, a könyvtár igazgatójához vezetett.

— *Mielőtt a „vádakra” térnénk, talán nem ártana néhány fontosabb információt elmondani a könyvtárról, munkájáról, státusáról.*

— A Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem Központi Könyvtára nem egyszerűen az egyetem könyvtára, hanem egyben országos szakirodalmi információs központ is a közgazdaság területén. Mint ilyennek a munkájához tartozik a szétsugárzó tájékoztatási tevékenység is. Az egyetemen belüli munkamegosztás oldaláról vizsgálva, ez azt jelenti, hogy a könyvtár feladata — többek között — a tájékoztató kiadványok, bibliográfiák összeállítása, mint ahogy a tanszékeké az oktatás és a kutatás, a menzáé az étkeztetés, a sokszorosítóé pedig a sokszorosítás.

— *Milyen tájékoztató kiadványaik vannak, és mennyire széles körűek a kapcsolataik?*

— A „Tájékoztató a külföldi közgazdasági irodalomból A és B sorozat” című havonta megjelenő bibliográfiánk a külföldi szakirodalomban megjelent cikkek címét, valamint tartalmi ismertetését közli. Magyarországon ez az egyetlen ilyen átfogó jellegű kiadvány, nélküle szinte lehetetlen lenne szakembereink számára a tájékozódás. Az egyetem oktatói ezt és a többi ilyen tájékoztató kiadványt ingyen kapják meg, külső előfizetők pedig megszabott összegért. Az ezekből befolyó bevétel — hangsúlyozom — nem hozzánk kerül, hanem az egyetem számlájára.

— *Ez miért fontos?*

— Egyszer a Vadász elvtárs megpendítette nekem, esetleg a bevételből juttathatnánk azoknak is, akik a sokszorosításokat elkészítik. Mi sem látunk belőle semmit, de egyébként sem lehet a bevételből munkabért fizetni. A mi dolgozóink sem kaphatnak külön díjazást e kiadványok szerkesztéséért, mivel ez munkaköri kötelességük...

Aztán itt vannak még — néhány kisebb kiadványon kívül — a „Doktori értekezések a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetemen” és az „A Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem oktatóinak szakirodalmi munkássága” című bibliográfiáink. Ezek kétévente jelennek meg. Végül, de nem utolsó sorban egyik igen fontos kiadványunk az MKI. (Vaskos, 6—800 oldalas kötetet tesz elém.) Ez a magyar közgazdasági irodalom évkönyve. Ennek kapcsán említeném meg a külföldi kapcsolatainkat. Angol és orosz nyelvű címfordítások is vannak benne, mivel külföldi egyetemeknek, kutatóintézeteknek is megküldjük, ahonnan nagyon fontos kiadványokat kapunk cserébe. Ha késünk vele, mindig kapjuk a sürgetéseket, ezért is érint érzékenyen ha e kiadványunk késve készül el. Például a legutóbbi, az 1980-as MKI-t 1983 augusztusában adtuk le, és csak 1984 szeptemberére készült el. (Mutatja a hivatalos levelezést a sürgetésekről.) És itt rá is térhetünk a cikkbeli „vádakra”. Én úgy érzem, az interjúkban csupán féligazságok szerepeltek. Csakhogy a féligazságok igen alkalmasak téves következtetések levonására, ezek pedig helytelen megoldásokra vezetnek.

— *Milyen féligazságokra gondol?*

— Amelyek az első riportban elhangzottak. Itt van mindjárt az első: „Tudni kell azt is, hogy a könyvtárnak régebben voltak sokszorosítógépei, *de azokat leadták azon a címen, hogy nem használhatóak.*” Valóban voltak sokszorosítógépeink, de 1968-ban, amikor az egyetemi sokszorosítót létrehozták, úgy döntöttek, hogy elég egy sokszorosító, ezért felsőbb utasításra a könyvtárnak le kellett adnia a gépeit. Itt szeretném megemlíteni azt is, hogy minden ellenkező híreszteléssel szemben mi embert, státust is adtunk a sokszorosítónak. Ügyiratok bizonyítják, hogy 1968 október 1-én Bedő Gyula akkori rektorhelyettes intézkedésére a könyvtár átadta álláshellyel együtt Soltész Józsefné műszaki II. alkalmazottat az egyetemi központi sokszorosítóműhelynek.

— *Miért nem fogadták el a rektori hivatal ajánlatát a harmadik géppel kapcsolatban 1983 áprilisában?*

— Mielőtt válaszolnék, az előzményekről néhány szót. 1978 októberében az „A Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem Központi Könyvtára új épületének szakmai tervezési programja” vázlatába bekerült egy külön, a könyvtár kezelésében levő sokszorosítóműhely is. A tervbírálatkor sem az egyetem vezetősége, sem a minisztérium nem értett egyet az elgondolással, mert: „a sokszorosítás az egyetem központi sokszorosítóműhelyének feladata volt és marad.” Természetesen a gépigényt is törölte a minisztérium a programból. Tudtommal Vadász elvtárs is egyetértett ezzel. A gép pedig, amelyet felajánlottak nekünk, szakértői vélemény szerint többször szorulna javításra, mint ahányszor működne.

— *Megvizsgáltatták a gépet?*

— Nem, de a szakmában járatos embertől tájékozódtunk az ügyben. Nézze, én mást nem tehetek, mint hogy szorgalmazzam, hogy a kiadványaink időben elkészüljenek, egyrészt mert ez közérdek, másrészt pedig a tájékoztatás is a munkánk, ezért is kapjuk a fizetésünket.

Nem értek egyet azzal sem, hogy hallgatóink lusták, mint ahogy az az interjúban szerepelt. Hiszen egy-egy ilyen folyóiratban levő kötelező irodalmat nem tudna elolvasni egy egész évfolyam, szak, mert ezekből a könyvtár csak néhány példánnyal rendelkezik. Hogy olvassa azt el egyszerre 80-100 vagy négyszáz ember? Tehát ezekre a szemelvénygyűjteményekre szükség van, és nem a hallgatók lustasága miatt.

— *Ön személy szerint támogatná, hogy a könyvtárnak saját sokszorosító részlege legyen?*

— Én nem zárkózom el ez elől, de bizonyos feltételek kellenek hozzá, például hely, megfelelő géppark és személyzet. Most nincsenek meg a feltételek, főleg a helyhiány zavaró. Kiszivárgott egy olyan információ — természetesen ez még csak elképzelés — hogy a Tankönyvkiadótól az egyetemek átveszik a saját jegyzeteik készítését, sokszorosítását, és ehhez kapcsolódva a Tankönyvkiadó ezen részlegének gépeit és kezelőit is felosztanák. Ennek megvalósulása esetén már támogatnám, hogy saját magunk készítsük el az anyagainkat. De a saját sokszorosító kérdése azért elég bonyolult. Mert ha a könyvtárnak van, akkor mondhatja bármely szervezeti egység, a KISZ, vagy akármelyik kollégium is, hogy nekik is legyen sokszorosítójuk, amelynek kapacitását nem tudnák kihasználni — nem is említve a helyiséget és a személyi feltételeket.

— *Ebben van igazság, de ha meggondolja, hogy a könyvtár nem csak egyszerűen könyvtár, hanem országos szakirodalmi tájékoztató központ is, nem lenne talán indokolt — fontosságára való tekintettel — ha saját sokszorosítóval rendelkezne?*

— Ezen el kell majd gondolkodni, ha eljön az ideje.

— *De azzal egyetért, hogy a sokszorosító-, fénymásoló gépeket lehetőleg egy gépcsaládból kellene vásárolni?*

— Nézze, az egységes gépcsalád mint elv nagyon szép, de gyakorlatilag kivihetetlen. Hogy milyen gyorsmásolót veszünk, az nem attól függ, milyet akarunk, hanem, hogy milyen van a piacon. Továbbá mindegyik gép mást tud, és ez is befolyásolja a megrendelést. Valamint a gépek több forrásból jönnek és ezekre nem mindig tudunk hatni. Egy ilyen forrás lesz például a Soros-Alapítvány — reméljük — melynek keretében lehet majd gépet beszerezni. Szorgalmazzuk a minisztériumban, hogy a gépekhez ezentúl a karbantartó csomagok és festék is érkezzen.

— *Erről jut eszembe. Az olvasóteremben nem működik a fénymásoló gép, állítólag nincs festék hozzá.*

— Ez országos gond, megrendeltük a festéket, bármikor megérkezhet, nincs több információm róla. Amint megérkezik a festék, azonnal üzembe állítjuk.

— *Köszönöm a beszélgetést.*

Budai János

Lesz gólyabál!

A november 15-én elmaradt gólyabál új dátuma december 6. Színhelye: a KEK, a program és a kezdés változatlan.

A kiadott gólyabáli meghívók érvényesek, vagy visszaválthatók a KISZ-bizottságon.

zásból, illetve külföldi egyetemekkel közösen kutatómunkát?

— Egyszer 6-7 évvel ezelőtt egy jónevű nyugati marketing tanácsadó céggel már volt alkalmi szerződésünk, de ez csak technikai segítséget jelentett (fordítás, tolmácsolás). Jelenleg szó van arról, hogy 3 szocialista és 3 tőkés ország elosztási rendszerét

összehasonlító nemzetközi munkában

részt veszünk.

Az az igazság, hogy adminisztrációs korlátok miatt nem nagyon törekedtünk arra, hogy a nemzetközi kutatásokba bekapcsolódjunk.

Benyomásaim alapján, a szocialista országok egyetemeinek hasonló profilú tanszékein közel sincs olyan kutatási aktivitás mint nálunk. Igaz, hogy ott az oktatók reálbére is magasabb. Kollégáink ettől függetlenül irigyelnek bennünket, hiszen önállóan, számukra meglepően nagy szabadságfokkal folytathatjuk kutatómunkánkat. Megjegyzem, hogy ezek elvégzése „pénzügyi” szempontból sem közömbös számuknra, hiszen anyagi helyzetünket — a meggazdagodás veszélye nélkül — elviselhetővé teszik.

— *Az egyetem más tanszékeivel végeztek-e már közös munkát?*

— A külkereskedelmi tanszékkel jó a kapcsolatunk, a Magyar Alumíniumipari Tröszt megbízásában már dolgoztunk együtt. Ezek a közös munkák azonban nem kapnak lábra, nem izmosodnak meg. A jelenlegi egyetemi struktúra nem alkalmas a tanszékek közötti ilyen célú együttműködésre. Ahány ház, annyi szokás. Minden egyes tanszék zárt közösséget alkot, melynek megvan a saját kutatási, munkamegosztási, és elosztási rendszere, mely önmagában is elég bonyolult. Ha közös munkáról lenne szó, akkor csupán emiatt közös módszert, rendszert kellene kiépítenünk, s ez többletproblémát okozna. Hogyan mérjük le mások munkáját?

Elismerem, hogy az információ áramlás, a szemléletmód szélesedése szempontjából az együttműködés gyümölcsöző is lehetne, de sajnos ennek feltételei nem adottak.

— *Milyen a tanszéken belüli munkamegosztás? A fiatal oktatók is aktívan részt vesznek a kutatásokban?*

— A tanszék magját éppen a hat-hét éve itt dolgozó fiatalok képezik, köztük önálló témafelelősök is vannak. A tanszéken mindössze 9-en vagyunk, így tulajdonképpen mindenki minden kutatásban szerepet vállal. Előfordul, hogy egy kérdőív végleges formáját 10-15 különböző változat előzi meg. Nálunk nincsenek „tabu” kutatási területek fiatalok számára, s az idősebb oktatók mindenben segítenek nekik. Sokszor még a borítékolást, a kérdőívek hajtogatását... stb. is együtt kell elvégeznünk.

Természetesen kezdetben a fiataloknak több segítségre van szükségük. No nem a tehetség hiánya miatt, hanem mert a jó előadói és tárgyalói készség megszerzéséhez, egy kutatási terület önálló lebonyolításában, feldolgozásában és kiértékelésében való jártassághoz évek kellenek.

— *A tanszék rendszeresen, igen sok egyetemistát foglalkoztat az egyes kutatási munkákban. Ki is merül ez a segítség a kérdőívek kitöltésében?*

— A hallgatók számára a kérdezőbiztosi munka a legjobb szakmai gyakorlatot jelenti. A legkülönbözőbb anyagi, családi helyzetű emberek otthonába csöppennek be, és kapcsolatot kell teremteniük az idegen környezetben. Ez igen fontos, hiszen az egyetemisták jó részének csak halvány elképzelése van a társadalom rétegzettségéről, az életmód változatosságáról, egy szóval a valóságról. Olyan ismeretanyagot sajátítanak el, melyet nem lehet tanítani az egyetemen, így a

mélyinterjúk készítése

az egyetemi oktatást szerencsésen kiegészíti.

Gondolom, a diákokat a jó kereseti lehetőség is jelentősen motiválja, de tapasztalataim szerint szívesen és érdeklődéssel végzik a munkát. Magyarországon még nimbusza van az egyetemistáknak, az emberek segítőkészel irányukban, jobban megnyílnak előttük, s ez a vizsgálat tartalmi részére is pozitívan hat. Hallgatóink egy része az adatok rendszerezésében, kódolásában, csoportosításában, az információk feldolgozásában is részt vesz.

— *Mint már a beszélgetésünkből kiderült, a kutatói munka nagyon sok segítséget nyújt az oktatásban. Most fordítva tenném fel a kérdést, az oktatói tevékenység nem von-e el túl sok időt a kutatástól?*

— A tematikától függően hetente átlag 6-8 óra jut egy-egy oktatóra. Minden tanárt körülbelül egyenlő arányban terhelünk meg. Ezenkívül még jegyzetírással i kell foglalkoznunk, így a kutatások tudományos értékelésére, az eredmények szintetizálására már alig marad idő.

— *Van-e valamilyen kapcsolata a tanszéknek az Economixszal?*

— A tanszék egy éve önálló szakcsoportot alakított a kisszövetkezeten belül és már több megbízást is teljesítettünk az Economix keretei között. A szövetkezet megalakulása tulajdonképp nem nagy változást hozott a tanszék életében, hiszen kutatási kapacitásunk nem bővült, üzletpolitikánk sem változott. Ugyanúgy megszűrjük a megbízásokat az Economixnál is, mint máshol, csak azokat fogadjuk el, melyek az oktatás szempontjából is jelentékenyek, újszerűek. A szóbeli kérdezésre, a mély-interjúkra helyezzük a hangsúlyt, így szűkebb minta vizsgálatára van lehetőségünk, de tartalmasabb információkat kapunk.

Az Economix elsősorban formai szempontokból könnyít helyzetünkön: az ott végzett munka kevesebb adiminisztrációval jár, külső segítség bevonásának lehetőségét (szakértők alkalmazása, gépelés stb.) jelenti. Mindenesetre a tanszék tudja, hogy mi a kötelessége és nem lépi át a maga számára megvont határokat.

Rózsa Iván

Látókör

A JEL-KÉP 1984/2. negyedévi számának egyik legérdekesebb tanulmányát **SZABÓ ILDIKÓ—CSEPELI GYÖRGY** írta **POLITIKAI ÉRZELMEK ISKOLÁJA** címmel a 10—14 évesek politikai világképének szerveződéséről. Szereted vagy nem szereted a Himnuszt (a pénzt, a rendőrséget, a párttitkárt, a királyt)? A szerzők a gyerekek politikai kultúrájának alakulását vizsgálva 26 szóról kérdezték meg véleményüket. *„A legegyértelműbb érzelmeket a (...) Himnusz és a piros-fehér-zöld zászló, valamint a felvonulás (...) váltották ki (...)*, ugyanakkor egyértelműen elutasítják az olyan, konfrontációra utaló szavakat, mint a sztrájk és a tüntetés. (...) A kizárólag pozitív kontextusokból ismert

forradalom csak a 18. helyre került

a rangsorban. (...) *Elgondolkoztató, hogy a gyerekek számára maga a politika is elsősorban félelemkeltő, konfrontációkkal teli világot jelent. Amikor azt kértük tőlük, hogy mondjanak olyan szavakat, amelyek a politika szóról jutnak eszükbe (...), a leggyakrabban a háború jutott eszükbe. (...)* Összességében a gyakorlati élethez közelebb álló fogalmak (...), mint a miniszter, párttitkár, tanácselnök (...), negatívabb érzelmeket váltanak ki a gyerekekből, mint az (...) ideológiai fogalmak. (...) Figyelemre méltó, hogy a munkásszülők gyerekei szeretik a legkevésbé a szocializmust és a pártot.”

A PÁRTÉLET 1984/11-es száma — és feltehetőleg a **TÁRSADALMI SZEMLE** is — publikálja az **MSZMP KB OKTÓBER 9-I IFJÚSÁGPOLITIKAI ÁLLÁSFOGLALÁSÁT.**

A dokumentum megállapítja, hogy a másfél évtizeddel ezelőtti legutóbbi ifjúságpolitikai határozat óta *„jelentős eredmények születtek, ugyanakkor számos feladat megoldásának feltételeit nem sikerült megteremteni, ellentmondások, nehézségek és feszültségek keletkeztek.”* E feszültségek sorában a kritikus és önkritikus dokumentum egyebek között a következőket sorolja:

„Problémát okoz, hogy *gyakran nem bontakozik ki a fiatalok tudása, aktivitása, többnyire nincsenek is erre ösztönözve.* (...) A tehetséges, törekvő, elkötelezett fiatal szakemberek előrehaladása lassú, anyagi és erkölcsi megbecsülése nem kielégítő. (...) Csökken a vezetők között a fiatalok aránya.”

„Megnövekedtek az önálló életkezdéssel járó gondok, melyek főként a saját otthon megteremtésének nehézségeiből adódnak. (...) Az önálló lakás megszerzése a családalapító fiatalok számára a korábbinál nehezebbé vált. (...) A városokban (...) a lakáshoz jutás mai feltételei *egyre kevesebb fiatal számára teszik lehetővé, hogy saját erejéből, belátható időn belül, akár szerény méretű lakáshoz jusson. (...) Az önálló életkezdés feltételeinek megteremtése ma sokkal inkább függ a szülők anyagi helyzetétől, mint a fiatalok munkájától, saját jövedelmétől.”*

„Mindemellett az állami ifjúsági munkában is mutatkoznak gondok. A jogi szabályozás bonyolult. A döntések többnyire elvi jellegűek, nem biztosítják a végrehajtás feltételeit, garanciáit. Az állami szervek ifjúsági munkájában esetenként a szükséges intézkedések halogatása tapasztalható: gyakran érdemi válasz nélkül maradnak a fiatalok jogos észrevételei, javaslatai.”

Az állásfoglalás különösen két területen fogalmaz meg egyértelmű feladatokat. Az egyik a lakáskérdés: „(...) *Az előtakarékossági és hitelkonstrukciókat* úgy kell módosítani, hogy a fiatal családok reális egyéni erőfeszítéssel, fokozatosan megfelelő lakáshoz jussanak. A támogatások mértékénél jobban figyelembe kell venni a szociális helyzetet, a rászorultságot. *Csökkenteni kell a személyi tulajdonú lakásvásárlás és -építés készpénzigényét. (...)*

Növelni kell a bérlakásépítés mennyiségét és arányát!

Szorosan idekapcsolódik a határozat, hogy *„a gyermeknevelés költségeiből nagyobb részt kell vállalnia a társadalomnak”*, valamint az, hogy „fontos feladat a diákszociális ellátás (...) javítása és szélesebb körűvé tétele, *az ösztöndíjak reálértékének megőrzése. (...) A diákok kapjanak döntő szerepet a rászorultság és a jogosultság mértékének megállapításában.”*

A másik fő gondolatkör: *„Az iskolai demokrácia fejlesztésének keretében ki kell bontakoztatni mind a középfokú, mind a felsőfokú intézményekben az érdemi hatáskörrel, megfelelő eszközökkel rendelkező helyi diákönkormányzati szervek működését.* Ezek tegyék lehetővé a diákság felelős, közvetlen részvételét a saját élet- és munkakörülményeivel összefüggő, olyan kérdések intézésében, mint például a kollégiumi ügyek, a diákétkeztetés; a tanulók választott képviselőinek szélesebb körű bekapcsolódását az intézmények irányító testületeinek tevékenységébe;

a diákok öntevékenységén

alapuló szakmai, kulturális és sportegyesületek, csoportok létrehozását és bővítését.”

Reméljük, hogy a sok vonatkozásban igen előremutató állásfoglalás szövege és szelleme ezúttal a gyakorlatban is érvényesülni fog!

A TÁRSADALOMKUTATÁS nemrégiben megjelent 1984. 2. negyedévi számának vezető helyén **NYERS REZSŐ** tanulmánya olvasható **A GAZDASÁGIRÁNYÍTÁS RENDSZERE ÉS A TÁRSADALMI FEJLŐDÉS MAGYARORSZÁGON** címmel.

„A társadalmi forradalmároknak, miután elérték a szocializmus gazdasági alapjának a megvalósulását, figyelmüket a társadalmi evolúcióra kell fordítaniok, s arra, hogy ha a további evolúció útját már elzárják a korában létrehozott intézmények, akkor *képesek legyenek szocialista alapon*

bátor reformokat megvalósítani.

A hetvenes évtized fejleményeiből egyértelműen következik: *a magyar gazdaságpolitika számára végképp lezárult a visszaút, a szovjet gazdaságirányítási modellhez való visszatérés lehetősége, az még óvatos kollekciókkal, a módszer »magyarosításával« sem lenne lehetséges, csak a hatékonyság és ésszerűség mellőzésével, amit viszont nem vállalhatunk. (...)* Ami más szocialista ország számára még további lehetőséget jelent, az a mi számunkra már nem lehetőség, sem a gazdasági helyzetünk különbözősége miatt, sem a politikai státus különlegessége, sem pedig társadalmi viszonyaink számos sajátossága miatt. Az elmúlt fél évtized további tanulsága, hogy a gazdasági alapban — a konkrét termelési viszonyokban — lényeges változások megvalósításához szükséges, hogy a politikai felépítményben adekvát változás történjen. (...) *Párhuzamosan, egymással összekapcsolva lehet igazán jól megoldani négy nagy ívű társadalomfejlesztő feladatot: a gazdasági rendszer továbbfejlesztését; a kulturális fejlődés dinamikus folytatását; a politikai és gazdasági demokrácia kifejlesztését az új viszonyok közepette; a mai és jövőbeni társadalmi rétegződésre alapozott komplex szociálpolitika kifejlesztését. Nyilván azon kell lennünk, hogy mind a négy folyamat kellő ütemben haladjon és egymást erősítse. (...)”*

B. K. T.

Zongora a levegőben

PLÁNUM '84 MŰVÉSZETI FESZTIVÁL

Bizonyára meglepődtek az Almássy téri Szabadidő Központ kézimunka-szakkörébe igyekvő, mit sem sejtő kismamák, hiszen 6 napra (nov. 9.—14. között) kiszorultak az épületből. Persze csak akkor, ha nem vették meg a 100 forintos belépőjegyet, s nem szentelték ezt a hetet az új kortárs művészet zenei, film-, video- és képzőművészeti alkotásaival való ismerkedésnek.

A fesztivál megrendezésének ötlete a 180-as, kortárs zenei, művészeti csoport tagjainak nevéhez fűződik. Ezelőtt két évvel kezdtek hozzá a szervezéshez, hazai és külföldi művészetbarátokat, ismerősöket is megnyertek az ügynek. Megbízót (Kortárs Zenei Fórum), mecénást (KISZ KB, mely 1 millió forinttal járult hozzá a rendezvényhez), s lebonyolítót (Ifjúsági Rendező Iroda) is találtak, így minden akadály elhárult a fesztivál megrendezése elől.

Külön eredménynek számít az, hogy az utrechti European Minimal Music Project — EMMP (Európai Minimal Zenei Központ) is részt vett a kiállításon. Harmadik emeleti stúdiójukban az érdeklődők megtekinthették kiállításukat, tanulmányozhatták az európai, a magyar és az amerikai kortárs zenészek életrajzát, a róluk és műveikről szóló cikkeket. Zenét hallgathattak, s néhány lemez megvásárlására is volt lehetőség.

Tulajdonképpen mit takar a „minimal zene" fogalma? Ezt a meghatározást az amerikai nyugati part zenéjére használták először. A megnevezés problematikus, sokan a kortárs zene összes, a többi irányzatba nem erőszakolható próbálkozásait értik ezen. (A pop, a dzsessz, az elektronikus zene egyes irányzatai, a mediatív zene, az indiai és az avantgarde zene, a performanceok... stb.) Mégis szerencsésebb ez a megfogalmazás, mint a többi, mint például a repetitív, a graduális vagy a fokozatos zene, ugyanis ezek a fogalmak csak a minimal zene technikájára vonatkoznak. (Egyes ritmusok ismétlése, ezek lassú, fokozatos helyettesítése a következővel, fáziseltolás, multiplikációs dallamfutamok... stb.) Többről van szó azonban, mint új zenei technika alkalmazásáról. Az ismétlődés tilalmának feloldásával a minimal zene elhatárolja magát olyan kategóriáktól, mint Fejlődés, Múlt, Jövő, Kezdet, Vég... stb., s a nyugatnémet Hans Edmonst idézve: „felszabadul a normatív, s így már terméketlenné vált tradíciók nyomása alól". A zeneszerzők végtelen hangfolyamokhoz jutnak, a minimal zenei művek tulajdonképpen ezek metszeteként is felfoghatók.

A minimal zene a Teljességre, a Komplexitásra való törekvés látens kritikáját is tartalmazza. A zene összezsugorodik, egyszerűbbé, csupaszabbá válik. Irodalmi és egyéb szövegeket, nyelvi aryagokat is felhasznál, igen fontos a közönséggel való kapcsolata. A fókuszban a Jelen, az Individum, az Érzékelés áll, a hallgatóból olykor végletes Emociókat (elutasítást, azonosulást, feloldódást, sokkot... stb.) vált ki a zene.

Az utóbbi időben Európában olyan irányzat kialakulása figyelhető meg, amely sok rokonságot mutat az amerikai minimal zenével. 1978-ban az európai minimal zenét koncertsorozaton mutatták be Észak-Amerikában. A turné után fogalmazódott meg az EMMP megalakulásának ötlete. 1980—81-ben a holland Michael Fahres és munkatársai 27 európai országba és Észak-Amerikába körülbelül 1000 címre, (zenei intézményeknek, zeneszerzőknek, zentudósoknak, újságíróknak) írtak, s körülbelül 300 választ kaptak (szakvéleményeket, cikkeket, lemezeket, partitúrákat). Az EMMP az európai minimal zene feldolgozásának céljából, hiszen erre még senki sem vállalkozott, ezeket továbbra is gyűjti, nyilvántartja. Európában, főleg a minimal zenében éleniáró országokban, (az NSZK-ban, Belgiumban, Hollandiában) már több fesztiválon is részt vett. Szocialista országok közül mindössze Jugoszláviából, Romániából és Magyarországról érkezett valamilyen visszajelzés Utrechtbe, így ennek tükrében Közép-Kelet-Európában úttörő vállalkozásnak tekinthető a fesztivál.

Különös kép fogadja a Szabadidő Központba belépő látogatót. A földszinti falakon, az emeleti korlátokon körös-körül képek függenek. A fesztiválra körülbelül 100 képzőművészeti alkotás készült, igaz ezek színvonala (akárcsak a vetített BBS-műveké és videofilmeké) meglehetősen változó.

A belső udvar légterében hatalmas, aranyszínű kéz lóg,

Nyári István: Fox és Faxni

mégsem ez, hanem a padlótól derékmagasságban kifeszített zongora vonja magára először a figyelmet. Mint később kiderül, a holland Paul Panhuysen és társai nem a zongorán, hanem a köteleken — húrokon játszanak Liszt Ferenc tiszteletére. A húrokat speciális vonókkal húzogatják, s botokkal ütögetik, a felerősített hangeffektusok a falakról visszaverődve számomra egy idő után már elviselhetetlenek.

Mindez állítólag még kellemes volt Szirtes János uszodai koncertjéhez képest. Engem visszatartott ettől a távolság (Honvéd uszoda) és a kései időpont (23 óra), így csak hallomásból ismertetem a történteket. *A sötét uszodában fénycsóva világít meg egy „tutajt", melyet búvár tol be a medence közepére. Fekete lepel alól kezek nyúlnak ki, s tapsolnak körülbelül 10 percig. Ezután a két előadó hol a víz alá bukva, hol a víz fölött kb. 40 percig üvöltözik, röfög a medencébe vezetett csövekbe. A hangokat fülsiketítő módon felerősítik, így az egész előadás disznóvágásra emlékeztet — fortissimóban.*

A nehezen megemészthető művek közé tartozott Dukay Barnabás kompozíciója is. *Az előadó, Sáry László földön fekve nézi a „kottát", s 90 percen át, igaz különböző szünetekkel, ugyanazt a hangot fújja. A hallgatóság az idő előrehaladtával egyre fogyatkozik, végig csak a nagyon „elvontak", s sznobok tartották ki.*

Ezután mint dilletáns, érthető averzióval fogadtam Remko Scha (Amszterdam) „Machine Guitars" című művét. A változatosság kedvéért most gitárok (egy basszus és négy szólógitár) voltak felfüggesztve az átriumban. *A gitárok egymáshoz viszonyított helyzete, a fúrógépek és fűrészgépek forgórészéhez kötött kötél — húrrendszer felépítése matematikailag pontosan kiszámított. A forgórészek fordulatszámát trafókkal szabályozzák, így a „kötelek" váltakozva, különböző erősséggel csapódnak a gitárok húrjaihoz. A hangeffektusok mennydörgésszerűen verődnek vissza a falakról. Kezdeti előítéletem eltűnik, nyitottá válok, s órákig hallgatnám a koncertet. Nehezen leírható, felszabadult, pozitív érzés, belső remegés keletkezik bennem, mely a koncert után sem múlik el sokáig.*

H. K. Raecke fémfúvó-hárfán játszik

Frederic Rzewski (New York) észak-amerikai folklór zene és politikai dalok feldolgozását, köztük saját szerzeményeit adta elő zongorán. Több dalból el is énekelt egy részletet. A kortárs zene egyik legjelentősebb alakja több ezer kilométert utazott a fesztivál kedvéért, aztán szólókoncertje végén, mint aki jól végezte dolgát, kottáit bepakolta bevásárlószatyrába, s megpróbált szép csendesen távozni. Persze ráadás nélkül nem úszta meg. (Itt jegyzem meg, hogy a részt vevő művészek szinte bagóért vállalták a fellépést, volt akinek a visszaútra sem maradt pénze... Hiába, a minimal zenéből csak nagyon kevésen tudnak meggazdagodni!)

Rzewski mellett Hans-Karsten Raecke (NSZK) volt a fesztivál másik kiemelkedő alakja. Szerzeményeit preparált zongorán és saját készítésű fúvós, húros hangszerein adta elő. Ezek közül ízelítőül néhány: porszívócsőből, zseblámpából, mosógép gumi lefolyócsövéből, basszklarinétfejből barkácsolt zugmetalluphon, speciális sütési eljárással készült suraphon, fémfúvó-hárfa, alt- és tenorbambuphon, gumiphon vízzel töltve, s víz nélkül. Improvizatív játékát méltán követte vastaps.

Nagy sikert aratott műsorával a budapesti Amadinda ütőegyüttes is. Tradicionális afrikai népzenét, magyar szerzők, Steve Reich és Iannis Xenakis műveit adták elő „hagyományos" hangszereken. John Cage „Living room music" című művének eljátszásában pedig székek, televízió, könyvesszekrény, földgömb, szifon... stb. voltak segítségükre. Az együttes egyik tagja például lámpaburával vert egy ritmust társa fején.

A humor nem hiányzott a grazi Das Orchesterforum előadásából sem, Chris Newman angol és német zenészekből álló együttesének „prehisztorikus dalait" pedig végignevette a közönség, pontosabban ennek angolul tudó része.

Külön teremben, 23 órán keresztül volt hallható Erik Satie Vexations (Bosszantások) című, 1893(!)-ban írt műve. Ez egyetlen dallam, illetve két variációjának 840-szeres ismétlése. Az előadók: négy zongorista és egy számlálóbizottság. Többen a lefektetett matracokon töltötték az éjszakát.

Michael Fahres társulata többek közt üvegtáblákat, poharakat tört össze, a belgrádi Druga Nova Muzika jugoszláv szerzők repetitív műveit adta elő, a budapesti Gajan Uttejak Mandal együttes indiai zenét játszott. A meghívottak közötti volt Jiři Stivin, a világhírű prágai fuvolás is — így aztán a közönség igazán változatos programot látott.

A 180-as csoport több koncertet is adott. Egyrészt tagjaik új szerzeményeit, másrészt Steve Reich „Tenhillim" című, csodálatos szépségű, zsidó zsoltárokból írt művét adták elő, és közreműködtek Mártha István szerzői estjén is. A fesztivált záró, „Átrium" kollektív zenei est tervezésében és előadásában is nagy szerepet vállaltak. Ez tulajdonképp csak Forgács Péter, Szemző Tibor és Mártha István érdekes ötletének kivitelezése volt. A zenészek a ház legkülönbözőbb pontjain, egy-egy tévémonitor előtt csoportosultak. A monitoron figyelték a karmester utasításait, aki külön helyiségből irányította őket. A kottarészeket betűk jelölték, a karmester amellett, hogy megszabta a tempót, a betűk felmutatásával a megfelelő rész eljátszására, vagy éppen szünet tartására szólította fel a zenészeket. A közönség a házban sétálgatva, a termekbe bekukkantva hallgatta az egyes csoportok zenéjét.

A zárókoncert leírásából is kitűnik, hogy Budapesten csak az Almássy téri Szabadidő Központ lehetett a fesztivál egyetlen alkalmas helyszíne. A ház a szó szoros értelmében otthont adott a rendezvénynek, ahol akár heteket is el lehetett volna tölteni. A fesztivál viszonylag kevés látogatót vonzott, az érdeklődők számát bizonyára a drága napijegy is apasztotta. Naponta csak 3-400 ember hallgatta a koncerteket, többen így is álltak a nagyteremben.

Felmerül a kérdés, rendeznek-e a jövőben is hasonló kortárs művészeti fesztiválokat? Ha igen, a következő valószínűleg több látogatót vonz majd. Nem is beszélve arról, mi lesz akkor, ha valakinek az az ötlete támad, hogy hasonló környezetben jazz-, pop-, folk- vagy akármilyen fesztivált rendezzen. Ekkor már szűknek fog bizonyulni a Szabadidő Központ épülete.

A néphadsereg hatalmas, hipermodern művelődési háza már elkészült, remélhetőleg belátható időn belül felépül egy — ha a párizsi Pompidou-központ vagy a londoni Barbican centrum nagyságához, technikai felszereltségéhez nem is mérhető —, új kultúrközpont is.

Rózsa Iván

Patt

„Száz és száz ilyen ügy van"

Gömöri Judité, a könyvesbolt dolgozójáé a szó:

— Augusztus végén kezdődött a kálváriám azzal, hogy egy pénteki napon elöntötte a gőz az üzletet. A kirakatüvegen folyt a víz, nyirkosak lettek a könyvek, az üzletben kibírhatatlan pára és forróság volt. A helyiség magától nem szellőzik, nyitható ablaka nincs, hogy a könyvek tönkre ne menjenek, vasárnap is bejöttem szellőztetni. Azon persze nem tudtam segíteni, hogy a vásárlók az elviselhetetlen klíma miatt, ha be is jöttek, pillanatok alatt kimenekültek.

Először a gondnoknőnek panaszkodtam, azt felelte, tudnak róla, hogy ez a helyzet, nem tudják, mitől van, és nem tudnak rajta változtatni. Ezután a mérnökök következtek, akik ugyanezt mondták, amikor nagysokára megjelentek, de egyikük még hozzátette, hogy végül is nem olyan fontos ez a könyvesbolt...

A vevők közben változatlanul „rosszul lettek", ha bejöttek, így inkább nem jöttek be, és a fizetési napok közül — amelyeken egyébként különösen nagy forgalom van — a szeptemberi „elúszott". Közben az ÁKV mintegy 800 ezer forintos készlete veszélybe került, a könyvek meghajlottak, arról nem is beszélve, hogy én állandó rosszullétteel küszködtem. Ekkor Komlósi Jenő gazdasági igazgatóhoz mentem panaszra, ő rendes volt, megértette, hogy a bolt októbertől áprilisig forgalmas, ez alatt keresem meg szinte az egész évi jövedelmemet, nem zárhatok be most, az iskolaév elején. Fotósokat küldött, akik dokumentálták a helyzetet. Vevő itt válogatni továbbra sem tudott, és én megértettem őket, én se vásárolnék ilyen körülmények között.

Később a gőz megszűnt, már „csak" száraz forróság volt. Ekkor rosszízű humorral úgy vigasztaltak, hogy máshol az épületben meg fáznak. Közben eljött az októberi fizetés napja, amikor a változatosság kedvéért a forróság mellé szemet csípő füst fogadott reggel, s az egész napra megmaradt. Egy erre járó illetékes azt mondta, tudják, hogy füst is van, de nincs mit tenni. Most már a falból is sütött a forróság, a polcokat el kellett húzni a faltól, nehogy megégjenek a könyvek és még mindig nem történt semmi. Ez már sok volt...

A szakszervezethez és titkárához, Szigeti Endréhez fordultam, hogy emberi körülmények között dolgozhassak. Mindent, ami végül is történt, neki köszönhetek. Ő kezdett el szaladgálni az ügyben és egy napon küldték a munkásokat.

Az lett volna a megoldás, ha egyszerűen elmentem volna innen, de nem tudom megtenni. Az évi bruttó jövedelmem 60 ezer forint körül van, én ezt a pénzt egy nagy gyárban ebédidő alatt megkereshetném az étteremben felállított pultnál napi két órai munkával. De én ezt az egyetemet, ezeket a vásárlókat szeretem, és itt akarok dolgozni. Szégyellem magam, amiért most ennyit panaszkodom, és nem értem, miért kellett ennyire tönkremennem...

Végül beszereltek néhány ventillátort. November hetedikén is bejöttem takarítani, hogy a szünet végén ki tudjak nyitni. A könyvek továbbra is porosak, a ventillátorok alig mérséklik a hőséget, viszont meglehetősen zajosak.

Én eközben kiszáradtam, nem tudok enni, sós vizet kell innom, testileg és idegileg tönkrementem, kórházba utaltak kivizsgálásra, és máig sem tudom, miért kellett ezt a kálváriát végigjárnom...

★

Ezek után megkerestem Bozzay László főmérnököt:

— *Hogyan, mikor értesült a könyvesbolt állapotáról és mi ott a probléma végül is?*

— Körülbelül október közepétől tudom, hogy Gömöri Juditnak melege van. A gőzt üzemzavar okozta. Meleg azért van, mert az ott menő csövek nincsenek kellően szigetelve. A most beszereltetett szellőzőknél nagyobb invesztálást az egész ügy nem érdemel, mert rövid időn belül a boltnak úgyis el kell onnan költöznie, mert ebben az épületben nem lesz helye.

— *Hová kell költöznie?*

— Valahová a Zsil utcába. Ez a könyvkészlet a könyvterjesztő vállalaté, a bolt árusa is onnan kapja a fizetését. Az, hogy elhelyezését eddig is biztosítottuk, a méltányosság jele. Ezért a könyvterjesztő vállalat nem fizet az egyetemnek.

— *Mint ahogy az egyetem se fizet se az ÁKV-nak, se a Pest Budai Vendéglátó Vállalatnak, amiért azok helybe hozzák szolgáltatásaikat.*

— A jelenlegi helyzetben a könyvesboltnál fontosabb egységeknek, a pártbizottságnak sem tudom a korábbi, megszokott helyzetet biztosítani, a saját apparátusom és az egyetemnek milliókat befizető Economix kisszövetkezet sem megfelelő körülmények között dolgozik. A menza is rossz helyzetben van, derékig érő szennyvíz öntötte el már nem is egyszer, sokkal jogosabbak a panaszai, mégse jutott eszükbe, hogy az újsághoz forduljanak. A szükségesség és az indokoltság alapján fölállított rangsoromban a könyvesboltnál fontosabb problémák is vannak. A rekonstrukcióhoz ez is hozzá tartozik. Gömöri Judit a részünkről nyújtható szolgáltatásoknál többet vár el ahelyett, hogy tudomásul venné, hogy ő is azok közé tartozik, akik szorult helyzetbe kerültek. A könyvesbolt eladója vagy vállalja ezeket a körülményeket, vagy elmegy innen, vagy átköltözik a Zsil utcába.

— *És ott hová?*

— Az egyetemi vezetés jogköre elbírálni, hogy a fejlesztési alapból áldoz-e egy könyvesboltra a Zsil utcában, valószínű, hogy igen.

— *Ez egy későbbi helyzet lehet, a bolt azonban most, itt és így tart nyitva. Munkára alkalmasak ön szerint a könyvesbolt körülményei?*

— Hívjanak egy orvost és vizsgálja meg.

— *Terheli-e anyagi felelősség az egyetemet, ha kimutatható a munkakörülmények hatása a dolgozó egészségének romlásában, illetve a könyvesbolt forgalmának csökkenésében?*

— Igen, ez bírósági úton érvényesíthető, ha az állítások bizonyíthatóak, de mindezt erősen kétlem.

— *Van akit jobban, van, akit kevésbé érnek hátrányok a rekonstrukció során, s van, aki jobban, van, aki kevésbé tudja ezeket elviselni. Kinek, kinek magánügye, egyéni pechje ez csupán?*

— Igen. Én is rosszul viselem, ha nincs a szobámban fűtés, vagy nem működik a telefon, és az én szobám a munkaterülettel határos, úgyhogy még kopácsolnak is. Ilyen alapon a hallgatók és a dolgozók is követelhetnének, például ruhahasználati díjat, mert például por van, de ezeket a követeléseket aligha lehetne érvényesíteni. A menzával is komoly, bírósági tárgyalást megelőző egyezkedésig jutottunk már, aztán rendeződött az ügy, pedig a menza nélkülözhetetlen az épületben.

— *A könyvesbolt pedig nélkülözhető?*

— Igen.

— *Milyen szerepet játszott Szigeti Endre, a szakszervezet titkára a könyvesbolt ügyében? Úgy hallottam, ő a szakszervezet nevében többször, végül elég erélyesen lépett fel.*

— Mint vásárló játszott szerepet. Vagy kétszer beszéltünk egymással.

(Felhívtam Szigeti Endrét, aki elmondta, hogy Bozzay László többszöri ígérete ellenére nem siettek a munkákat elvégezni, mire ő a szakszervezet nevében meglehetősen erélyesen kért határidőt, amire végül is beszerelték a szellőzőket. Egynapos munkáról volt szó.)

— *Köteles volt-e a munkák után a könyvesbolt dolgozója takarítani?*

— Azoknak kellett volna kitakarítani, akik egyébként is takarítani szokták a boltot. Ha valaki erre nem volt hajlandó, meg fogja kapni a magáét.

— *Gömöri Judit elmondta, hogy a kórházi ápolás után, amint egészségét visszanyeri, visszajön, ide jön vissza dolgozni. Mi lesz akkor?*

— Fogalmam sincs. Át kéne költöznie a Zsil utcába.

— *Az ön véleménye szerint minden megtörtént, ami megtörténhetett, korrekten és időben ebben az ügyben?*

— Nem mondom, hogy minden megtörtént úgy, ahogy történnie kellett volna. Egy biztos: nagyon sokan voltak, vannak és lesznek ennél kényelmetlenebb körülmények között. Azt se mondom, hogy az én lelkiismeretem különösebben nyugodt. De Gömöri Judíton ott ahol van, segíteni nem tudok. Mint ahogy a tudományos rektorhelyettesen se tudtam igazán segíteni, akinél olyan beázás volt, hogy az asztalán megrozsdásodott a gemkapocs. A IV-es előadóban mind a mai napig nincs fűtés, kabátban ülnek a hallgatók, a gazdasági munkák végzésére beszerzett három számítógép pedig a helyiségben levő hőség miatt működésképtelen. Idegileg megviselődik ebben mindenki, én is. Most mondjam azt, hogy engem majd minden héten éjjel is felhívnak otthon, mert olyan probléma akadt, amit nem tudnak megoldani? Az épület más részén is kilépéssel fenyegetnek, persze a más problémája senkit sem vigasztal.

— *Jegyzik-e a rekonstrukció ilyen állozatait?*

— Nem, de elhiheti, hogy mindenkinek a saját sérelme a legnagyobb. Ha mindezt leírja, nem hiszik majd el, hogy legalább néhányat ne lehetne ebből a milliónyiból orvosolni. Pedig higgye el, száz és száz ilyen ügy van, ami konkrét üzemeltetési gondot okoz. És eddig tényleg nem sikerült őket megoldani...

Molnár Gabriella

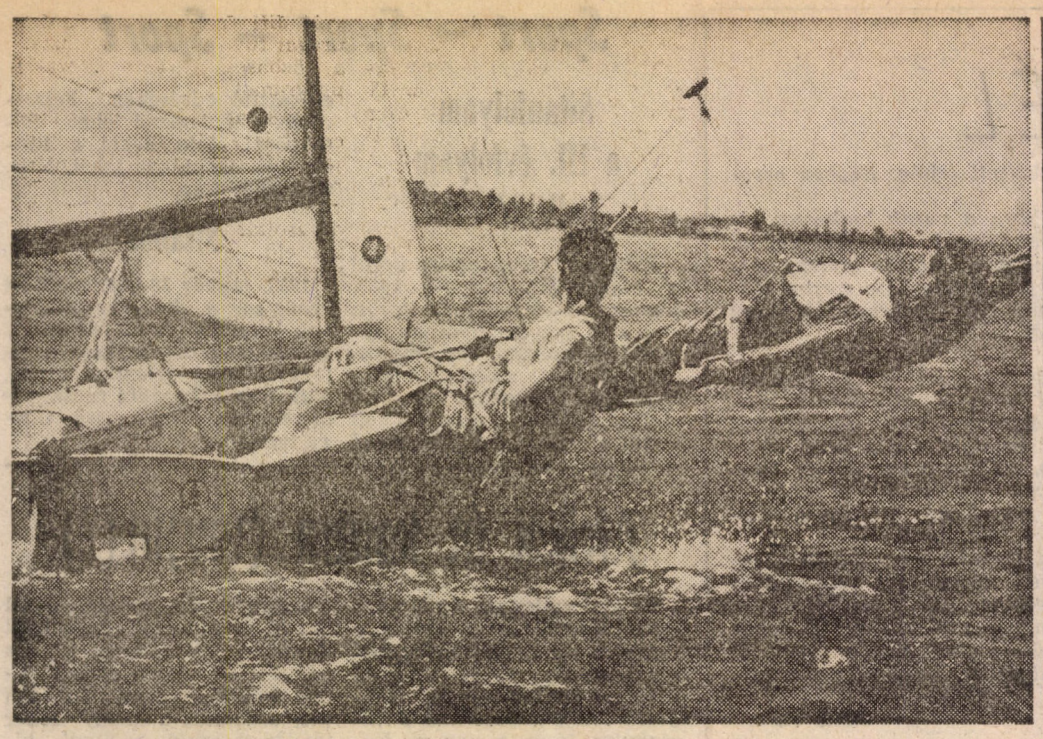

Jankó Mária felvétele: Sommer a kormánynál, társa a trapézon

A vitorlássport ígérete

Névjegy:
Neve: Nyári Gyula (Sommer)
Életkora: 19 év
Foglalkozása: egyetemi hallgató a MKKE-n
Különös ismertetőjele: a magyar vitorlássport egyik legnagyobb ígérete.

Mikor a Közgazdász szerkesztőségében bemutattak neki, kissé meglepődtem. Széles vállú, kérges tenyerű, marcona vízi hőst vártam, és szolíd tekintetű, halk szavú, nem éppen izomkolosszus-termetű fiút ismertem meg benne.

— *Hogyan lesz valakiből vitorlás versenyző Magyarországon, ahol ez a sportág nem túl népszerű, nem áll reflektorfényben?*

— A véletlennek köszönhető, hogy kapcsolatba kerültem a vitorlázással. Családom korábban Székesfehérváron lakott. Édesanyám tanárnő. 8 éves voltam, amikor egyik tanítványa megkérdezte, hogy nem volna-e kedvem beállni a vitorlázók közé. Hát volt kedvem. A Videotonba kerültem, a központunk Balatonalmádiban volt.

— *Milyen hajótípussal kezdtél?*

— A hajóosztály a kortól függ. A kezdők az „optimist"-be kerülnek, 14 éves korig van a „kadett", aztán 18 évesig a 420-as, majd a felnőtteknek a 470-es hajóosztály. Én is ezeket a lépcsőfokokat másztam meg. 11 évesen lettem ifi válogatott. Később a Velencetavi Vízi Sportiskolához kerültem, itt sokat fejlődtem, de a klub nem tudott megfelelő felszerelést biztosítani. Tavaly felköltöztünk Pestre és én a BKV Előréhez igazoltam át. A telephelyünk Balatonfüreden van.

— *Meddig tart a versenyévad, hogyan edzetek?*

— November 21-én volt Jugoszláviában egy szezonzáró verseny, és majd január végén ugyanott nyitjuk meg az új idényt. Ami a felkészülést illeti, hétköznap tornateremben edzünk, hétvégeken megyünk le vitorlázni.

— *Azt hiszem, nem túl ismertek ennek a sportágnak a szabályai, avass be minket a vitorlázás kulisszatitkaiba!*

— A nagyobb versenyeket mindig másutt rendezik. Alaposan ismerni kell az illető hely szélviszonyait, sajátosságait. A vitorlázónak állóképesnek kell lennie, hogy végigbírja az 5-6 órás futamokat is. Egy verseny 7 futamból áll, mindenkinek a legrosszabb eredményét kiejtik, így alakul ki a végeredmény. A pálya háromszög alakú, körülbelül 25 km légvonalban. Mindig úgy jelölik ki, hogy a versenyzők minél több széliránynak és hullámzásfajtának legyenek kitéve.

— *Mi szükséges ahhoz, hogy valakiből menő vitorlázó legyen?*

— Ez egy technikai sportág. Sok múlik a felszerelésen, egy hajó körülbelül félmillió forintot ér. Az a baj, hogy mi nem tudjuk megfelelő időközönként (kb. két évente) kicseréltetni a hajóinkat. Természetesen sok múlik az emberi összetevőkön is. Fontos a helyzetfelismerés, a gyors reagálás, a kockázatvállalás, a fizikai erőnlét, a szívósság. Persze a véletlen is közrejátszik az eredmények alakulásában, de hosszú távon a szerencse is csak a felkészült versenyzőket segíti. A vitorlázásban nincs papírforma, nincs elveszett pozíció. A verseny mindaddig késhegyremenő küzdelemben zajlik, amíg át nem fut a célvonalon. A vitorlázás teljes embert kíván és — kitartást.

— *Melyek azok az eredmények, amelyekre a legbüszkébb vagy?*

— A magyar bajnokságokat 1978 óta megnyertük a párommal, az idén másodikak lettünk. 1982-ben, az NSZK-ban megrendezett EB-n ötödikek, 1983-ban másodikak lettünk. Ez az EB Magyarországon volt, a Velencei-tavon. 15 ország 59 hajója vett részt rajta. A junior VB-n negyedikek lettünk Svájcban. Ez a legnagyobb sikerem eddig.

— *Ez máris tekintélyes lista. Mennyire megbecsült a vitorlázás nálunk? Én úgy érzem, ha más sportágban éred el ezeket az eredményeket, ismertebb lennél, főleg ha azt is figyelembe vesszük, hogy ti voltatok az első magyar egység, amelyik ebben a hajóosztályban ilyen jelentős nemzetközi eredményeket tudott elérni.*

— Azt hiszem, igazad van. A népszerűség, a zajos ünneplés, a tömeg ujjongása nem ennek a sportágnak a sajátja. Belső szépségek, csak a résztvevőknek örömet okozó páros csatározások jellemzik a mi vetélkedésünket. A vitorlázás sajtója sem kielégítő, csekély érdeklődés mutatkozik iránta. Sok függ a klubot patronáló vállalatoktól is, milyen feltételeket tudnak biztosítani versenyzőiknek. Ez nem kiemelt sportág, mert nem tömegsport, ráadásul óriási pénzbe kerül. Némi lendületet adott hazai fejlődésének Detréék olimpiai bronzérme. Most körülbelül 1000 igazolt versenyző van Magyarországon. A nézőkhöz is igyekeznek közelebbhozni a versenyeket, látványosabbá tenni a küzdelmet. A selejtező rendszerben páronként indítják a hajókat, a győztes jut mindig tovább. Így sokkal áttekinthetőbb a mezőny és a verseny alakulása, kevesebb az óvás is.

— *Milyen a légkör ezeken a találkozókon?*

— Nagyon jó társaság alakult ki a klubban és a válogatott keretben is. A nemzetközi mezőnyben szintén számos ismerősöm van, sok barátra tettem szert a sport révén. Már jártam az összes európai szocialista országban, továbbá Olaszországban, az NSZK-ban, Ausztriában és Svájcban.

— *Most, hogy egyetemista lettél, mennyiben változott meg, illetve módosult a kapcsolatod a vitorlázással? Hogy tetszik neked az egyetemünk?*

— Gondolom arra célzol, hogyan próbálom a sportot a tanulással összeegyeztetni. Ez számomra nem túl nagy probléma, mert már évek óta ez a megszokott életformám. Igyekszem minél kevesebbet hiányozni az órákról. Azt hiszem, ez az iskolatípus a legmegfelelőbb nekem, mert nem kell állandóan naprakészen tanulni, több idő marad a sportra. Persze egyetemista pályafutásom alakulása még a jövő zenéje. Remélem, a sport és a tanulás nem mennek majd a későbbiekben sem egymás rovására. Természetesen nélkülözhetetlen az a családi támogatás, amit én a szüleimtől minden vonatkozásban megkapok.

— *Melyiket tekinted elsődlegesnek, a sportot vagy a tanulást?*

— A tanulást helyezem előtérbe, a vitorlázást kiegészítőnek szánom, de azért ezen a téren is igyekszem fejlődni, előbbre lépni.

— *Milyen terveid vannak, hogyan képzeled el a jövődet?*

— A sport vonatkozásában: kijutni egy olimpiára. A legfontosabb azonban egy titkos vágyam megvalósítása — szeretnék sportdiplomata lenni!

JÓ SZELET, Sommer!

Kun István

KISZ-bizottsági ülés

A november 15-i ülés az egyetemi ifjúsági parlament előkészítése jegyében zajlott. A maratoni, négyórás ülésen a testület előzetesen véleményezte a rektori beszámolót és az új intézkedési tervre tett javaslatot, megvitatta és számos ponton kiegészítette a parlamenti KISZ-korreferátum tervezetét. Pontosította és véglegesítette a korábbi üléseken kialakított mellékleteket: a diáköntevékenység szervezeti kereteiről (benne az új típusú, a parlamenten választandó ifjúsági bizottságról) illetve az új típusú, alapvetően az egyes tevékenységcentrumok delegáltjaiból álló közművelődési bizottság részletesen kidolgozott szabályzatáról. Véglegesítette az új oktatási törvény tervezetének testületi véleményét. Mellékletként elfogadta az egyetemi hallgatói támogatási rendszer és az egyetemi ösztöndíjszabályzat módosítására a parlament elé bocsátandó tervezetet is.

Az ülés további részében a KISZ-bizottság és az új első KISZ-évfolyamvezetőség kölcsönös bemutatkozására került sor, továbbá a testület elfogadta az 1985 tavaszán a Közgázon megrendezni tervezett V. egyetemi, főiskolai ifjúsági napok programtervezetét. Arról, hogy a Közgáz által kezdeményezett nagyszabású politikai és kulturális fesztivál megrendezésre kerül-e, és ha igen, pontosan milyen időpontban és programmal, a a KISZ Budapesti Universitas Bizottsága lapzárta után dönt.

November 15-én a KISZ-szaktitkárok, november 19-én a KISZ-bizottság és a különböző tevékenységcentrumok vezetői tartottak megbeszélést az ifjúsági parlament előkészítéséről, annak érdekében, hogy a november 22-i parlamenten az egyetem ifjúsága minél felkészültebben vegyen részt.

— s

Lenni vagy nem lenni?

A KISZ oktatási reform munkabizottságról

— *Mikor alakult és milyen előzményekkel a KISZ-bizottság oktatási reform munkabizottsága?*

Balogh László: 1981 tavaszán alakult, Forrai István volt a vezetője, én mint a külgazdosok szaktitkára és a téma KISZ-bizottsági felelőse voltam benne a munkában. Elég sokan bekapcsolódtunk, lelkesen csináltuk, oktatók is voltak közöttünk. Azzal kezdtük, hogy végignéztük, mi történt az egyetemen reform címszó alat az elmúlt jó 10 év alatt, hiszen az egyetem szellemétől nem idegen a kísérletezés. Gondolok itt a '60-as évek végén a Szabó Kálmán-féle és a '70-es évek közepén a Berend T. Iván-féle reformra.

Ujlaki György: Fontos az is, hogy milyen időszakban került sor rájuk. A Szabó Kálmán-féle reform '68-hoz kapcsolódik, amikor kedvező volt a társadalmi légkör is, míg a Berend-féle reform már egész más körülmények között indult el. Azt is fontos megjegyezni, hogy a két reform tulajdonképpen egymással ellentétes elveken nyugodott. Ez távolról sem azt jelenti, hogy az utóbbi ellenreform volt, csupán csak más. Mindketten, Szabó Kálmán és Berend T. Iván a saját elképzeléseiket hajtották végre.

B. L.: Mindkét reformban volt sok jó elképzelés, csak valahogy a megvalósítás nem úgy sikerült, ahogy kellett volna. Alapjában véve azért pozitív volt mindkettő. Úgy érzem, nem használt ezeknek a reformoknak, hogy a tanszékek közötti kapcsolatoknak, érdekegyeztetéseknek nincsenek tradíciói. '78—80 között aztán nyilvánvalóvá vált, hogy nem sok minden változott. Újra napirendre került az oktatás kérdése itt is és a felsőbb szinteken is.

U. Gy.: Ezt jelzi a '81-es PB-határozat, majd a kormányhatározat a felsőoktatás reformjáról. Ez nekünk, hallgatóknak is lelkesedést, lendületet adott. El is hittük, hogy tehetünk valamit. Ez a lendület '83 elejéig tartott.

— *Közben történt egy s más az egyetemen belül és kívül is. Hogyan hatott ez a munkálatokra, mennyiben befolyásolta? Milyen kérdésekkel foglalkoztatok?*

B. L.: A '81 tavaszán felmerült problémák az az évi őszi IP-n már konkretizálódtak. Hogy csak néhányat említsek: a hitelezési rendszer elképzelése, szociális és ösztöndíjkérdések, hallgatói képviseleti rendszer stb. Az a parlament több szempontból is emlékezetes volt. Amellett, hogy akadtak, akik a polgári liberalizmus vádjával is illették a hallgatói elképzeléseket, akadtak, akik kiálltak mellette a tanárok közül is, azért vezetői oldalról mégis egy kissé az érdektelenség mutatkozott az ügy iránt. Eredmény volt az, hogy az egyetemi pártszervezet is elkezdett foglalkozni az üggyel, és Kerékgyártó Györgyné vezetésével, el kell ismerni, kitartóan, lelkesen és korrekten csinálják már három éve. Sajnos, úgy érzékelhető, hogy a párton és a KISZ-en kívül igazán komolyan nem foglalkozott szinte senki az oktatási reform kérdésével. Aztán '82 tavaszán az EFIN-en elővettük a javaslatainkat. Tulajdonképpen akkor vettük észre, hogy mi közgázosok — és egy-két nagy egyetem ifjúsága — egyedül vagyunk a kérdésben. Akkorra már a munkabizottságunk nemcsak a közgazdászképzés, hanem a felsőoktatás reformjának koncepcióján is dolgozott. Egyszerűen azon kaptuk magunkat az EFIN-en, hogy a többi egyetemen, főiskolán nem tudnak követni minket. Nem jutottak el a kérdésben odáig, ameddig mi.

U. Gy.: A lendület megakadásával kapcsolatban érdemes megjegyezni, hogy '83-ban beindult a rekonstrukció. Halódni kezdett a klub, megszűnt a zsibongó, nem volt hol leülni és beszélgetni az embernek a szünetekben.

B. L.: Valahogy az egyetem megszűnt universitas lenni. Az emberek kezdtek elidegenedni az egyetemtől, részben a rekonstrukció miatt. Úgy tűnik, rajtunk csinálják meg a rekonstrukciót, nem nekünk.

— *Mik az idei fejlemények? Hogyan tovább?*

U. Gy.: A '84 februári előterjesztést a szakági fejlesztési koncepcióról erősen bírálta a bizottság. Szinte semmit nem tartalmazott a javaslatainkból. Most pedig, az oktatási törvénytervezet — megvalósulása esetén — a jelenlegi helyzet konzerválását jelentené.

— *Fogalmazhatunk úgy is, hogy most, a '84-es IP előtt csupán annyival vagyunk előrébb, hogy nem '81-et, hanem '84-et írunk?*

B. L.: Annyival, hogy mi közben a társadalomban is történtek e három év alatt fontos változások — amikre nem is tudtunk kellően odafigyelni, hiszen az ösztöndíjrendeleteken és egyebeken csámcsogtunk, azért például a KISZ KB-ban jegyeznek minket, emlékeznek a javaslatainkra.

U. Gy.: A diáktársadalom elfordult a kérdéstől, a mai első-másodévesek már szinte semmit nem tudnak róla. Magunkra maradtunk.

B. L.: Bennem az is felmerült, talán nem voltunk elég politikusok. Talán kevesebbet kellett volna akarni.

— *De fel lehet vetni az ellenkezőjét is; talán nem voltatok elég radikálisak.*

B. L.: Ez is igaz. Ha meggondolom, hogy az első EFIN-en, a BEFŐT-ön milyen témákról esett szó, akkor ehhez képest egyáltalán nem voltunk radikálisak. Én már úgy érzem, hogy most megvan a törvénytervezet, hozzá lehet szólni, meg lehet vitatni, de nem áltatom magam azzal, hogy sok lesz a hatása. A dolgok már mennek a maguk útján.

U. Gy.: Szavaidból arra következtetek, hogy halottnak tekinthető szerinted az oktatási reform.

B. L.: Én csupán szkeptikus vagyok az ügyben. Úgy vélem, 3-4 évig lefutottnak tekinthető. Ha meggondolom, hogy a '80-as évek elején kértek és biztattak minket ebben a munkában, de a tervezetekbe mégsem került bele szinte semmi a javaslatainkból, ez azt is jelentheti, hogy nem volt rá szükségük valójában.

U. Gy.: Nekem most a gödöllői ifjúsági parlamenten történtek jutottak eszembe. Talán három pozitív pont kivételével az egész tervezetet bíráltuk, s erre némely lapok — mint például a Népszabadság — úgy kommentálták, hogy a diákok milyen pozitívnak tartották ezt meg ezt. Arról meg egy sort sem írtak, mennyi mindennel nem értettünk egyet.

— *Mi lesz a mostani egyetemi IP-n?*

U. Gy.: Hároméves folyamatos munkával egy koherensebb, sokkal jobb programmal tudunk előállni. A kilátásaink ugyan semmivel sem jobbak, mint 3 évvel ezelőtt, de azért talán annyi befolyást tudunk gyakorolni a törvénytervezetre, hogy rugalmas legyen az intézményi, helyi változások, reformok iránt.

B. L.: A munkát természetesen folytatni kell, mert ha lesz egy nyugodtabb, stabilabb gazdasági, politikai időszak, talán többet tehetünk.

— *Köszönöm a beszélgetést.*

★

(Ui.: Ha valakit részletesen érdekel a téma, akkor irodalomként a hármas számú Periszpókot, a Gondolatok az egyetemi reformról című kiadványt és az egyéb hivatalos dokumentumokat ajánljuk.)

Budai János

Egy konferencia ürügyén

Meg kell újítani a kollégiumi mozgalmat, elő kell segíteni az autonóm működésű kollégiumok alakulását, erősíteni kell az önkormányzatot. Kissé divatos kívánalmak ezek. De elég hosszú időnek, három évnek kellett eltelnie idáig, míg nemcsak egyes „ellenzékinek" minősített csoportok vagy egyének szájából, hanem a hivatalos ifjúsági szervezet, a KISZ és az állami hivatalok (minisztérium) képviselőitől is hallottuk a fenti mondatokat. 1981 a BEFŐT éve, amikor az egyetemi ifjúság egy jelentős része keresett magának önszerveződési és akaratkifejezési mechanizmust, nyilvánosságot. De *'81 tavasza elmúlt anélkül, hogy az ott megfogalmazott értékek, konkrét politikai javaslatok* (az önszerveződés lehetősége, egyetemközi újság, önálló összegyetemi klub stb.) *az álmok és igények szintjéről a realitás felé közelítettek volna.*

Elvben sok mindent lehet, igen — most már mindenki elismeri a KISZ „hegemon szerepének" szükségességét. *Már az is jó,* hogy így állunk, *hogy már a szlogenek szintjén is kezd visszaszorulni az a régebbi megközelítés, mely minden nem KISZ-es mozgásban ellenzéki mozgolódást, szétzúzandó, gőzösfejű csoportosulást látott.* Elvben lehet — erre adott példát a most november (8—11. között) *Győrben megrendezett VII. Országos Felsőoktatási Kollégiumi Konferencia, ahol a* KISZ KB és az Országos Felsőoktatási Kollégiumi Bizottság rendezésében *az ország minden tájáról körülbelül 260-an, kollégiumi igazgatók, nevelőtanárok, diákok vettek részt.*

A konferencia hivatalos programja egy javaslattervezet készítése volt, a régi, immár tízéves kollégiumi szabályzat felülvizsgálata, korszerűsítése, a fent megfogalmazott elvek alapján. *Önkormányzat, autonómia, a kollégiumot érintő kérdésekben döntési jog, igazgatóválasztás, stb.; hallottuk a referátumokban, előadásokban, beszámolókban.*

A megvitatandó javaslattervezetet — melyet végül a Művelődési Minisztériumnak fognak továbbítani — már részletesen megvitatták, míg ide, a konferencia elé került.

Ezzel kapcsolatban mindössze *két megjegyzésem* van. Két tanulság, ami most írásra késztetett.

1. *Általános* —, kezdjük hát ezzel. Természetes, hogy e konferenciák, szóljanak bármiről, a lebonyolítási módjukban, működésükben nagyon hasonlítanak egymásra. Kezdjük az elején. Itt a cél egy javaslattervezet elkészítése a résztvevők, „küldöttek" aktív közreműködésével. A konkrét javaslatokat aztán egy meghatározott vagy meghatározatlan csúcsvezetőség „összegyűjti", szelektálja és a *konferencia nevében,* mint közös határozatot a felsőbb szervek elé terjeszti. Mivel *nagy az ilyen konferenciák létszáma, ezért természetszerűleg adódik az úgynevezett szekciós elrendezés* (a „küldöttek" kis csoportokra osztása), amit különféle (ugyancsak meghatározott vagy meghatározatlan) szempontok alapján szokás elvégezni. Így aztán egy különleges szokásszerűség irányítja az egész ügymenetet. A vezetőség biztatja, noszogatja a tagságot a véleménynyilvánításra, a vitára, a „küldöttek" pedig méla fejbólintással nyugtázzák, hogy az egyetértés még viták nélkül is megvan, szinte „belülről fakad". Így aztán mindenki megnyugszik akkor, ha végül kiderül, hogy a viták során a kiscsoportokban felmerült változtatási javaslatok vagy ellentmondanak egymásnak, vagy csupán lényegtelen kérdéseket érintenek és így nem kerülhetnek bele a konferencia nevével fémjelzett végleges dokumentumba. Természetesen a „vezetőség" mindenkit megnyugtat végül, ígéretet tesz, hogy mindenki számára kielégítő módon készíti el ezt a dokumentumot.

Ezzel a módszerrel persze nem lehet a valódi, elvi ellentétekre kompromisszumot találni, mivel ez a forma nem is erre, hanem egy töretlen elvi egység manifesztálására jó. A „szekciók" is ezt segítik elő.

(Folytatás a 8. oldalon.)

Egy konferencia ürügyén

(Folytatás a 7. oldalról.)

Mivel összeállításuknál rendszerint nem követik a várható, illetve meglévő érték- és érdekszövetségek tagozódását, sőt inkább ezek négligálását, működésképtelenné tételét célozzák. Így bármely többségi (a „szekciók" többségében többségi) javaslatot egyedi, parciális ötletté lehet minden nehézség nélkül áttranszformálni, amit a szabad kezet kapó „vezetőség" meg is tesz.

Az egész a végleges szöveg összeállítóin múlik, akik rendszerint fizetett hivatalnokok és így a résztvevők semmiféle kontrollt nem gyakorolhatnak felettük, nem hívhatják vissza őket, ha netán a többség véleményével ellentétes álláspontra jutnának. Így mindjárt elmosódnak az ellentétek, elhallgatnak az akadékoskodók.

Illetve, a netán más véleményen levők, a „közhangulat"-tól elütők az akadékoskodók pozíriójába kényszerülnek. Jól ismert szervezés ez. Mindannyían megtapasztaltuk már, film is készült róla. (Küldöttgyűlés).

2. Már konkrétan tárgyunkra, *a kollégiumi autonómiára vonatkozólag.*

Furcsa kettősséget figyelhettünk meg itt. *Egyrészt* az „elvek" szintjén, *a fogalomhasználatban érezhető a pozitív elmozdulás, és az egyetemi ifjúság reális igényeinek figyelembevétele.* Itt-ott megfogalmazódik már a KISZ mellett működő alternatív szerveződések létjogosultsága is.

Másrészt ezt az „elvi" hozzáállást nem követi az ennek a *működését biztosító jogi szabályozás.* Itt még nem tisztázódtak az elképzelések. A konferencia hivatalos lebonyolítói, felszólalói rendszeresen elkenték, elbagatelizálták a jogi garanciával kapcsolatos, lényeges kérdést. De ebben az egyben nem lehet engedni a helyi (egyetemi) hatalmi viszonyok kísértésének, az alakuló önkormányzatokat nem lehet kitenni egy jogilag nem tisztázott viszonyba, mikoris az egyetemi vezetés bármilyen ürüggyel beleszólhat a belső működésbe.

Ezért *szükségszerű, hogy egy lehetséges demokratikus, autonóm szerveződés jogilag legyen védett, minek alapján nem kérdőjelezhető meg a léte,* csak egy jogszabály megszegésének árán. Vagy van önkormányzat és ez jogilag garantált, vagy nincs. Látszatdemokráciára, látszat-önkormányzatra nem érdemes a szót sem vesztegetni.

Az idő malmai lassan őrölnek. *1981 óta történt előrelépés az egyetemi politikában. Kis hangsúlyeltolódások következtek be, egyes tételeket elmosott az idő, mások aktualizálódtak.* Most *itt Győrben is egy ilyen hangsúlyeltolódás tanúi voltunk.*

Tóth István János

TÉL

Kaptatok fölfelé a törökbálinti lejtőn. Közben csendesen elmélázok:

...Iszonyú hideg van. Ebben a vacak lyukacsos cipőben jéggé fagyott a lábam. Nézzük optimista módon. Az egyik lyukon bejön a hideg, a másikon kimegy. Ah, nem. Ez a hideg most más törvényszerűség szerint mozog és bennmaradt. Igen, most már egészen biztos, hogy holnap veszek egy kiscsizmát...

Másnap, helyszín ugyanaz:

...Hát ez rettenetes. 800-1200 Ft-ot kérnek egy vacak bokacsizmáért. Állami boltban! Hát még a maszek... Gondolkozzunk „közgazdászként". Ha csizmát veszek, akkor nem vehetek kesztyűt, pedig már az ujjaimat sem érzem. Tényleg, mi van a kezemmel? Nem látom, mert koromsötét van. Energiatakarékosság... Hol is tartottam? Ja, igen, a cipő meg a kesztyű. Mérlegeljünk: melyik fontosabb? Mindkettő fontos.

Mintha a pg.-előadó szavait hallanám: „Mivel a fogyasztó jövedelme korlátozott, ezért csak csillapítani tudja szükségleteit, kielégíteni nem."

Hát, ez valóban igaz. Rendben van, csillapítom, tehát holnap olcsó, kötött kesztyűt és olcsó cipőt veszek.

Remek következtetés. Milyen jó, hogy közgázra jöttem...

Mádl Vera

Sport — Sport — Sport

Sítanfolyam a III. évfolyam hallgatóinak

Idén is megrendezésre kerül a Magas-Tátrában — 1985. január 26.—február 2. között — a már hagyományosnak számító sítanfolyam. Az elhelyezés zuhanyzós szobákban lesz, az ellátás félpanziós. Az utazás előfeltétele, hogy részt kell venni a január 3-ától kezdődő előkészítő edzéseken. Felszerelést a tanszékről lehet kölcsönözni. Jelentkezni a testnevelési tanszéken lehet, 1984. december 9-ig.

Sítábor

1985. január 19—26. között kerül sor a sítáborra, amelynek helyszíne és előfeltétele a sítanfolyaméval azonos. A sítáborba azok jelentkezhetnek, akik már a korábbi túrák valamelyikén részt vettek, illetve tudnak síelni.

Afrikai út kontra (tév)út(?)

Be kell vallanom, én is *nagy érdeklődéssel, sőt izgalommal figyelem ezt a kisebbfajta disputát, amely Balogh László Líbiával kapcsolatos élménybeszámolója kapcsán kezd kialakulni.* Jó okom van rá! *Közel fél évtizedet töltöttem ebben a forrongó, ellentmondásos észak-afrikai országban,* mivel szüleim a helybéli magyar kolónia „középosztályát" képező egészségügyi gárda tagjai voltak.

Ezenfelül Balogh Lászlót jó barátomnak mondhatom, akivel épp a tripoli egyetemen ismerkedtem meg. Ennyit előljáróban.

Még egy vallomás van a tarsolyomban: *Ami Szüts László „kritikai" megjegyzéseit illeti — Afrikai (tév)utak címen —, a fent említett cikkel kapcsolatban, legnagyobb jóindulattal sem állíthatom, hogy elnyerte tetszésemet.*

Elsősorban *az általa képviselt stílus miatt,* amely felidézte bennem azt a kint oly sokszor tapasztalt intézési módot, amelyet képviseleti szerveink tanúsítanak a külföldön dolgozó magyarok ügyes-bajos dolgaival szemben. *(Ez egyfajta, a meglévő problémákat eltusolni ,illetve kozmetikázni igyekvő hozzáállás, amely sokszor nem szolgál megoldással a kint felmerülő bajokra.)* Szerény véleményem szerint, példának okáért, egy vadidegenbe szakadt fiatalember esetében *a követségi gondoskodásnak nem volna szabad kimerülnie egy szál gyulai kolbász ajándékozásában,* (ami egyébként valóban szép gesztus egy muszlim országban, bár nem hiszem, hogy egyes körök különösebben szűkölködnének az efféle termékekben.)

Egyéb: Úgy vélem, azzal SZ. L. is minden bizonnyal tisztában van, hogy a friss nemzeti öntudatra ébredt líbiai emberek között nem igen volt ajánlatos a „nagy fehér főnök" maszkját felölteni, hiszen a külföldiektől kiváltképp érzékenyen fogadtak mindennemű kritikai megjegyzést vagy lenéző viselkedést. Egyszóval *Líbiában huzamosabb időt eltöltő ember semmiképp sem engedheti meg magának a cinizmus luxusát (az más kérdés, hogy utólag már B. L. is utat engedhetett a két év alatt felgyülemlett, és ott a felszín alá kényszerített iróniának vagy ha úgy tetszik öniróniának).*

Ehhez kapcsolódik az a további kiegészítés, ami Szüts Lászlónak a líbiai állami apparátussal kapcsolatos megjegyzését illeti. *Az valóban természetes dolog, hogy a rangot jelentő irodai pozíciókat kizárólag líbiaiak birtokolják, de az már annál kevésbé, hogy szinte minden egyéb munkát külföldi bérmunkások végeznek el helyettük.* Ez már visszás, és ennek tükrében sokkal érthetőbb B. L. idevágó megállapítása.

Végül, de nem utolsó sorban, *egy-két szót a „pályát tévesztett", Balogh Laciról.* Kezdeti nyomasztó elszigeteltsége és siralmas helyzete ellenére *sikerült kiterjedt baráti körre szert tennie (köztük számos líbiaira), és ezt elsősorban átlagon felüli toleranciájának és kontaktusteremtő képességének köszönhette.* Ez persze csupán egy „szubjektív" vélevélemény!

Szelekovszky Sándor
I. évf.

NDK–magyar szeminárium egyetemünkön

Az NDK kulturális hét keretében egyetemünkön december 3—4-én, a Bruno Lauschner berlini testvér intézetünkkel közösen szemináriumot rendezünk „A gazdaságpolitika problémái és eredményei a 80-as években az NDK-ban és Magyarországon" címmel. Résztvevők Berlinből: Blessing, Schliesser és Manz professzorok, egyetemünkről Bácskai Tamás professzor, Szabó Katalin, Mandel Miklós, Végső Béla és Horváth Lajos docensek.

A szeminárium helye a Nyelvi Intézet színházterme (Makarenko u. 20—22.), szinkrontolmácsolás lesz. Kérjük oktatóinkat és hallgatóinkat, hogy minél nagyobb számban vegyenek részt az ülésen.

CITOLÓGIA ÉS RÁKBETEGSÉG

Világszerte, így Magyarországon is, a rosszindulatú daganatos betegségek előfordulása és ezek halálozási adatai évről évre emelkednek. Hazánkban 1982-ben 28 253 ember halt meg daganatos betegség következtében.

A rosszindulatú daganatos betegségek kialakulása nem egyik napról a másikra történik, hanem általában hosszantartó, ún. rákmegelőző állapotok következménye. Cikksorozatunk célkitűzése, hogy felhívjuk a figyelmet a rákbetegség elleni harc egyik leghatékonyabb, egyszerű és tömegszűrésre alkalmas módszerére, a citodiagnosztikára.

A citológia, vagy általános sejttan a biológiának azon ága, amely — ép és kóros körülmények között —, a sejtek szerkezetének, kémiai felépítésének és működésének megismerésére törekszik.

A citodiagnosztika, a sejtek alaktani vizsgálata, alkalmazott tudomány, vagyis tágabb értelemben vett klinikai diagnosztikus gyakorlat. Az utóbbi gyűjtőfogalom, amely magában foglalja a klinikai diagnosztikában használt összes olyan bajmegállapító eljárást, amely a sejt mikroszkópos szerkezeti vizsgálatán alapul: ide szokták sorolni a vér, a csontvelő, a testüregi folyadékgyülemek, üledékek, váladékok vizsgálatát, bármely folyamat kórismézéséről legyen is szó.

A citodiagnosztika irányzatait tekintve két fő vonal ismeretes: az egyik az ún. exfoliatív citológia, a hámmal fedett szerv, felületekről (méhnyák, gyomor, tüdő stb.) levedlett és összegyűjtött sejtek vizsgálatát foglalja magában; az acpirációs citológia az ún. parenchymás szervekből (pl.: emlő, pajzsmirigy, nyirokcsomó, nyálmirigy) vékony tűvel, punkció során kiszívott sejtek morfológiai vizsgálatán alapszik.

A citodiagnosztika rendeltetése sokirányú. Álláspontunk szerint e módszer elsődleges feladata a daganatdiagnosztika. Azok a sejttípusok, amelyekből a rosszindulatú daganat jelenlétére következtetni lehet, már akkor is jelen lehetnek a váladékokban és aspirátumokban, amikor a daganat jelenlétét más klinikai vizsgáló módszerekkel kimutatni még nem lehet, tehát rákmegelőző állapotról van szó. Ezen állapotok felismerésével és gyógykezelésével elejét lehet venni a rák kialakulásának.

A citológiai szűrés tehát megelőzés jellegű. Célja a daganatok rákmegelőző szakaszában lévő, látszólag egészséges, tünet- és panaszmentes egyének felkutatása. A citológia megbízható, egyszerű, olcsó eljárás, amely a vizsgált személy számára nem jelent megterhelést.

Ifj. Bak Mihály dr.
Bodó Miklós dr.
ORSZÁGOS ONKOLÓGIAI INTÉZET

Meglepetés

Napok óta rovom az utcát. Lakást keresek. Albérletet. Befordulok a nyitott kapukon, mélyet szippantok a házak levegőjéből, s már is elfogadom. Enyém kelkáposztaszagostól, sötét lépcsőházastól, házsártos háziasszonyostól. De kiderül, hogy magas a lakbér, túl kicsi a szoba, nincs a lakásban víz és a levegő is kevés. Jöhet a következő ház. Új szagok, új remények. Aztán a következő, a következő, és lassan besötétedik. Ma nem sikerült. Majd holnap. És most hová? A barátomhoz. Egy hétig nála alhatok. Baktatok a besötétedett utcákon, és kívülről nézem szánalmas magamat. Itt tökölök, pedig ha akarnám meg is tudnám oldani a helyzetemet...

Közvetlenül a védés után történt. Éppen amikor kiszakadtam a megszokott egyetemi közösségből, valóságos űrt pótolt Márta jelenléte. Két hónapi ismeretség után felhívott a szüleihez. A Rózsadombra. Pazar ház. A szülők kedvesek. Tea, sütemény, késő estig. Marasztaltak, ne menjek haza, aludjak itt. Hogy mi ütött belém? Nem maradtam. A dombi lépcsőkön zötykölődve szidtam is magam. Egészséges fiatalember létemre ilyen helyzetben nemet mondani, nem komplett dolog. Másnap mindent helyre akartam hozni. Újra felmentem. Oldódott a feszélyezettségem és most már több mindent megnéztem. Érdekes ebben a szobában még nem voltam. Nicsak egy kisgyerek, járókában. Kié? Van itt még a házban valaki, akié ez a kisgyerek? Ma-ma — nyújtogatta Márta felé a kezét. „Itt vagyok, te édes" — és karjába kapta a gyereket. Hát ez aztán meglepetés! A tiéd? — kérdeztem Mártától, de minek. A mama diszkréten kivonult a szobából. Hárman maradtunk. Nem! —szakadt ki belőlem a tiltakozás. Csak neked lenne rossz, szenvednél. Nem tudnám elviselni a másét. Aztán eljöttem. És most egy albérleti szobát keresek.

— t

A KONCERT

Egyetemünk énekkara október 4-én a Zeneakadémia kistermében a valenciai egyetem kórusával közösen sikeres koncertet adott. A koncertet megelőzően a spanyol diákok 3 napig énekkarunk vendégei voltak.

Kukk(i)

Nyakravalók

Tűnődgetem...

Egy hét szünet után meglehetősen fagyos hangulatban folytatták a tanulást a II. évesek. Mindebben nem elsősorban az előadás tartalma, inkább az előadóterem hőmérséklete játszotta a főszerepet. Többek véleménye szerint az éjszakai fagyokat alighanem a III. előadóban mérték a Meteorológiai Intézet munkatársai. A hallgatóság egyik fele kabátban ücsörgött, a bátrabbak beérték egy pulóverrel is. Ez is egy áldozat a rekonstrukcióért?

zz

Megalakult a '999-es klub

Érdekes szövegű levelet kaptam két héttel ezelőtt, melyben értesítettek arról, hogy november 2-án megalakul a '999-es klub, amely „egy találkozóhely azok számára, akiknek még ebben az évezredben megvalósításra váró álmaik vannak".

Nos, elmentem a Bölcsész-klubba a jelzett időpontban, mert érdekel a célok gyakorlati megvalósítása. Fél héttől Földes György klubvezető tartott egy kis előadást a mai értelmiségi létről, pozícióról, annak kialakulásáról, történeti áttekintéssel.

Ezután kötetlen beszélgetés, vita következett.

Több kérdés nem tisztázódott az este folyamán. Az egyik, hogy végül is mi az, amit felvállalhat ez a klub, mit célszerű felvállalnia. Szóba került még az értelmiségi szerepvállalás milyensége is. Milyen alternatívák között választhatunk? Harcoljunk az értelmiségi lét jobb pozicionáltságáért, vagyis érdekképviselet jellegű legyen, vagy törekedjünk az értelmiségi szellemi munka presztízsének visszaszerzésére? Mire helyezzük a hangsúlyt, a napi érdekek védelmére, vagy stratégiailag hosszú távra? Vagy mindkettőre? Többször felmerült a vitában egy aktív, politizáló értelmiségi réteg igénye is. Körbejártuk a szakmai előrejutás — politikai karrier —, egzisztencia, illetve a piac — demokratizálás —, nemzeti önbecsülés háromszögeit. Hogyan lehet a jelenlegi helyzetből továbblépni, mennyire van lépéskényszerben az ország, ez előre vagy hátralépést jelent?

Zárás előtt megállapodtunk abban, hogy a következő alkalommal Krausz Tamás lesz a klub vendége, majd Szilágyi Ákos és Tőkei Ferenc. Ez utóbbival kapcsolatban felhívták figyelmünket Tőkei Ferenc beszédére, amit a tavalyi Marx-konferencián mondott.

Tehát viszontlátásra minden érdeklődővel november 16-án!

Budai János

A Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem lapja
Felelős szerkesztő:
FARKASINSZKYNÉ HALAY EDIT
Szerkesztőség:
1093 Budapest IX., Dimitrov tér 8.
Telefon: 174-548
Kiadó: Hírlapkiadó Vállalat
Budapest, VIII., Blaha Lujza tér 3.
Felelős kiadó:
TILL IMRE
vezérigazgató
84—5802. Szikra Lapnyomda, Budapest
Felelős vezető:
CSÖNDES ZOLTÁN
vezérigazgató